

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Laura Kokkonen, Kati Roos

”Jos tietäisin, että jaksaisin, menisin”

NEET-nuorten näkökulmia opintoihin sitoutumiseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeutti AMK

Toimintaterapian koulutusohjelma

Opinnäytetyö

22.1.2020

Tekijä(t) Otsikko	Laura Kokkonen, Kati Roos ”Jos tietäisin, että jaksaisin, menisin” NEET-nuorten näkökulmia opintoihin sitoutumiseen
Sivumäärä Aika	50 sivua + 2 liitettä 22.1.2020
Tutkinto	Toimintaterapia AMK
Tutkinto-ohjelma	Toimintaterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Toimintaterapia
Ohjaaja(t)	Lehtori Sanna Piikki Lehtori Riitta Keponen
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää NEET (Not in Employment, Education or Training) -nuorten näkökulmasta tekijöitä, jotka tukevat nuoria opintoihin sitoutumiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada nuorten ääni kuuluville sekä lisätä ymmärrystä nuorten opintoihin sitoutumisesta ja siihen liittyvistä tekijöistä nuorten näkökulmasta. Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanina toimi Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa (NOVAK) -hanke, joka on Kelan rahoittama, Stadin ammattiopiston, Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Kuntoutussäätiön yhteishanke. Hankkeessa pyritään tukemaan nuorten sosiaalista toimintakykyä sekä paluuta joko opintoihin tai työelämään.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettisena tietopohjana toimi Gary Kielhofnerin inhimillisen toiminnan malli (Model of Human Occupation) sekä erityisesti tahto ja sen osatekijät; henkilökohtainen vaikuttaminen, arvot ja mielenkiinnon kohteet. Teoriapohja ohjasi tarkastelemaan erityisesti nuorten motivaatiota ja motivoitumista opinnoissa. Nuoruuteen elämänvaiheena sekä aiempiin hankkeisiin ja opinnäytetöihin nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi perehdyttiin myös. Opinnäyteprosessia ohjasi asiakaslähtöisyys toimintaterapiassa.</p> <p>Opinnäytetyössä noudatettiin laadullisen tutkimuksen periaatteita. Aineisto kerättiin teema-haastattelun periaatteita noudattavan ryhmäkeskustelun avulla. Keskusteluun osallistui kuusi nuorta. Aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Aineiston analysoinnin tuloksena määritettiin viisi tekijää, jotka tukevat opintoihin sitoutumista nuorten omasta näkökulmasta. Nämä tekijät ovat usko oman toiminnan tehokkuudesta, valintojen tekemisen mahdollisuus, omien arvojen mukainen elämä, säännöllinen arki sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen ympäristön tuki.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että nuorten opintoihin sitoutumista voidaan tukea ottamalla huomioon nämä tuloksena saadut tekijät. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää NOVAK-hankkeen, tulevien hankkeiden sekä nuorten kanssa toimivien ammattilaisten tarpeisiin. Nuoren näkökulmaa syventävälle jatkotutkimukselle on tarvetta esimerkiksi suunnitella oikeanlaisia tukitoimia osaksi opintoja. Tulokset osoittivat, että toimintaterapian näkökulmaa voidaan hyödyntää nuorten opintoihin sitoutumiseen liittyvissä haasteissa. Tarvitaan kuitenkin lisää tutkimusta toimintaterapian vaikuttavuudesta, mikäli halutaan osoittaa alan osaamisen merkitys nuorten tukitoimia kehitettäessä.</p>	
Avainsanat	inhimillisen toiminnan malli, syrjäytymisen ehkäiseminen, nuoren näkökulma, tahto, sitoutuminen

Author(s) Title	Laura Kokkonen, Kati Roos "If I knew I could persevere, I would go" Engagement in studies from the perspectives of NEET young
Number of Pages Date	50 pages + 2 appendices 22 January 2020
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational therapy
Specialisation option	Occupational therapy
Instructor(s)	Sanna Piikki, Senior Lecturer Riitta Keponen, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to examine the factors that affect how the young adults engage in studies. The study was carried out from the perspective of the NEET (Not in Employment, Education or Training) young who currently attend the NOVAK -training. As a cooperative partner of this thesis was NOVAK-project. NOVAK – Youth as part of networking rehabilitation is a collaboration project of Helsinki Vocational College, Metropolia University of Applied Sciences and Rehabilitation Foundation, which is funded by The Social Insurance Institution of Finland. Their purpose is to support young people’s social performance and their return to studies or work.</p> <p>The concept of Volition and its components; personal causation, values and interests, which are part of Gary Kielhofner’s Model of Human Occupation, were used as a theoretical basis of the thesis. The theoretical basis guided to examine especially the motivation of young people in the studies. Earlier and ongoing projects concerning preventing the marginalization of youth in Finland were used as background knowledge. The thesis was also directed by client-centered approach in occupational therapy.</p> <p>The thesis followed the principals of qualitative research. The data was collected by group discussion that was inspired by a semi-structured interview. Six young adults participated in the group discussion. The material was analyzed by using theory-driven content analysis. As a result of the analysis, five factors that support engagement in studies from the youth perspective were defined. These factors are sense of self-efficacy, possibility of making choices, living by one’s own values, regular daily life and timely and adequate support by environment.</p> <p>Conclusion of the thesis is that engagement to studies can be supported by paying attention to these five factors. The results of this thesis may benefit NOVAK-training, future projects concerning similar subjects and professionals working with young adults. Further studies could consider the aspects of young adults when developing adequate support measures for education. The results indicated the utility of occupational therapy concerning the engagement to studies. The need for more evidence and scientific arguments remains to indicate the benefits of occupational therapy when developing support measures for the youth.</p>	
Keywords	Model of Human Occupation, prevention of marginalization, perspective of young adult, volition, engagement

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön lähtökohdat	4
2.1	Tavoite ja tarkoitus	4
2.2	Työelämänyhteistyökumppani NOVAK-hanke	5
2.3	Nuoruus elämänvaiheena	6
2.4	Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen yhteiskunnassamme	8
3	Teoreettiset lähtökohdat	12
3.1	Inhimillisen toiminnan malli	12
3.2	Asiakaslähtöisyys toimintaterapian näkökulmasta	16
4	Opinnäytetyön toteutus	18
4.1	Ryhmäkeskustelu	18
4.2	Teoriaohjaava sisällönanalyysi	23
5	Opintoihin sitoutumista tukevia tekijöitä	26
5.1	Usko oman toiminnan tehokkuudesta	26
5.2	Valintojen tekemisen mahdollisuus	27
5.3	Omien arvojen mukainen elämä	27
5.4	Säännöllinen arki	28
5.5	Oikea-aikainen ja oikeanlainen ympäristön tuki	29
6	Johtopäätökset	31
7	Pohdinta	38
7.1	Opinnäytetyöprosessi	38
7.2	Eettisyys ja luotettavuus	42
7.3	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat	45
	Lähteet	47
	Liitteet	
	Liite 1. Tiedote ryhmäkeskusteluun osallistuvalla	
	Liite 2. Ryhmäkeskusteluun osallistuvan suostumuslomake	

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on tarkastella NEET-nuorten näkökulmia opintoihin sitoutumiseen. Työelämänyhteistyökumppanina on Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa (NOVAK) -hanke, jonka tavoitteena on kehittää matalan kynnyksen sosiaalisen kuntoutuksen palvelu osaksi Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluita yhteistoiminnallisen kehittämisen avulla. Hankkeen tarkoituksena on valmentaa nuoria yksilöllisesti sekä kuntouttaa ryhmämuotoisesti kohti nuorelle sopivaa opinto- tai työelämänpolkua tukien heidän sosiaalista toimintakykyään. (Projektisuunnitelma. NOVAK – Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa 2017.) Opinnäytetyö mukailee laadullisen tutkimuksen periaatteita. Tarkoituksena on selvittää hankkeessa mukana olevien nuorten kokemuksia ja näkökulmia opiskelusta sekä tuottaa yhteistyökumppanille tietoa nuorten opintoihin sitoutumiseen vaikuttavista tekijöistä. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä ymmärrystä nuorten toimintaan motivoitumisesta sekä saada heidän äänensä kuuluville. Aineisto kerättiin hankkeessa mukana olevien nuorten välisestä ryhmäkeskustelusta.

Nuorten syrjäytymisuhka on yhteiskunnassamme vakavasti otettu ja huomioitu aihe. Syksyllä 2016 kehittyneiden markkinatalousmaiden yhteistyöjärjestö OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) on kiinnittänyt huomiota työn tai koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten kasvaneeseen ja kansainvälisesti korkeaan osuuteen Suomessa. Koulutuksen tai työelämän ulkopuolella olevista nuorista käytetään termiä NEET-nuori. NEET-termi muodostuu sanoista: Not in Employment, Education or Training. NEET-status nuorella voi johtua hyvin monenlaisista yksilöllisistä tai yhteiskunnallisista ongelmista kuten ylisukupolven ja elämäkulun aikana kumuloituneesta huono-osaisuudesta, alueelliseen epätasa-arvoon liittyvistä tekijöistä sekä etnisyyteen tai sukupuoleen kytkeytyvistä syrjinnän kokemuksista. (Hiilamo & Määttä & Koskenvuo & Pyykkönen & Räsänen & Aaltonen 2017: 32.) NEET-status ei kuitenkaan suoraan kerro syrjäytymisestä vaan nuorten elämäntilanteet vaihtelevat. On nuoria, jotka odottavat opiskelujen, varusmies- tai siviilipalveluksen alkamista, viettävät välivuotta, lukevat pääsykokeisiin tai lomailevat kesällä ilman kesätyötä. (Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat (NEET) nuoret, katsaustilanteeseen ja toimenpiteisiin 2019: 1.)

Suomen hallitus käsitteli strategiaistunnossaan 2016 koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääneiden nuorten määrän lisääntymistä, sen syitä ja siihen liittyviä ongelmia. NEET-

nuorten määrän vähentämisen kannalta keskeisiksi toimenpiteiksi määrittyivät mm. ohjaajat, psykososiaalinen tuki, opiskeluvaihtoehtoja tukevat opinnot ja valmentava koulutus. (Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat (NEET) nuoret, katsaustilanteeseen ja toimenpiteisiin 2019: 1–3.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön, Työ- ja elinkeinoministeriön sekä Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alkuvuodesta 2019 tekemästä katsauksesta käy ilmi, että vaille toisen asteen tutkintoa jääneille nuorille kasaantuu usein hyvinvointiongelmia, kuten toimeentulon ja mielenterveyden vaikeuksia. Näille nuorille on myös muita todennäköisempää jäädä työn ja koulutuksen ulkopuolelle myöhemminkin elämänsä aikana. Katsauksen mukaan tutkintoa vaille jääminen johtuu yleisesti opintojen keskeyttämisestä. (Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat (NEET) nuoret, katsaus tilanteeseen ja toimenpiteisiin 2019: 2.)

Vaikka koulutusmahdollisuuksia on tarjolla paljon, kuitenkin myös opiskelupaikan saaminen ja opintojen eteneminen edellyttävät nuorelta monia asioita, kuten toimeentuloa, terveyttä, elämänhallintaa ja riittäviä opiskeluvaihtoehtoja. (Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat (NEET) nuoret, katsaustilanteeseen ja toimenpiteisiin 2019: 7). Suomen nuorisolain tavoitteena on mm. edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuoren kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista. Tavoitteiden toteutumisen lähtökohdiksi mainitaan laissa yhtenä tekijänä monialainen yhteistyö. (Nuorisolaki 1285/2016: 2 §.)

Opinnäytetyön kautta halutaan korostaa nuorten oman äänen esille tuomisen tärkeyttä kehittäessä heitä itseään koskevia tukipalveluja. Opinnäytetyöllä halutaan tuoda näkyväksi toimintaterapeutin ammattiosaamista ja näkökulmia kehitettäessä nuorten tuki- ja palvelumalleja. Opinnäytetyöstä saatava tieto on hyödynnettävissä osana yhteistyökumppanin sekä muiden nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten kehitystyötä.

Luvussa 2 esitellään opinnäytetyön lähtökohdat; tavoite ja tarkoitus, työelämän yhteistyökumppani, aiemmat hankkeet nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen edistämiseksi sekä nuoruus elämänvaiheena kehityspsykologian näkökulmasta. Luvussa 3 esitellään toimintaterapian teoreettinen malli, joka ohjaa prosessia. Opinnäytetyön ohjaavana teorianäkökulmana toimii Kielhofnerin inhimillisen toiminnan malli (Model of Human Occupation) ja erityisesti sen tahto- käsite sekä sen osatekijät. Teoria ohjaa myös tarkastelemaan aineis-

tosta saatavia tuloksia. Lisäksi opinnäytetyön tekemisen prosessia ohjaa toimintaterapian näkökulma asiakaslähtöisyyteen. Asiakaslähtöisyys toteutuu, kun kuulemme nuoria ja heidän näkökulmiaan. Tulokset esitetään luvussa 5 inhimillisen toiminnan mallin käsitteiden avulla.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyön aihetta rajatessa tutustuttiin Suomessa tehtyihin hankkeisiin sekä opinnäytetöihin liittyen nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Hankkeita on tehty useita sekä nuorten, että ammattilaisten näkökulmista. Opinnäytetöitä on tehty muun muassa liittyen nuorten toimintaan osallistumiseen (Heikkilä & Maikku 2013), sosiaalisen vuorovaikutuksen ja ryhmätaitojen edistämiseen (Lumitsalo & Vaaja 2015), nuorten tavoitteiden asettamiseen (Lehtonen & Märsylä 2015), nuorten vertaistukeen työpajatoiminnassa (Svärd & Toivola 2016), nuoren osallisuuteen koulussa (Lillman 2018) sekä syrjäytymisvaarassa olevan nuoren tukemiseen kohti muutosta (Hakala, Ketola 2018). Opinnäytetöiden aineistonkeruun asiantuntijoina oli käytetty niin ammattilaisia kuin itse nuoriakin. Saatujen tietojen perusteella ilmeni lisätarvetta nuorten omien näkökulmien kuulemiselle kehitettäessä tukikeinoja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Opinnäytetyön taustaksi valittiin meneillään olevia tai uusimpia toteutettuja hankkeita, jotta muodostuisi kuva siitä, millaisia keinoja on hyödynnetty ja löydetty sekä millaista tietoa tarvitaan lisää. Ammatillisen koulutuksen merkitystä sekä Suomen Nuorisolaissa määriteltyjä säännöksiä koskien nuorten osallisuutta yhteiskunnassa kartoitettiin eri lähteistä.

2.1 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää NOVAK-valmennuksessa mukana olevien nuorten omia kokemuksia ja näkökulmia opintoihin sitoutumisesta. Lisäksi tarkoituksena on tuottaa työelämän yhteistyökumppanille tietoa nuorten opintoihin sitoutumiseen vaikuttavista tekijöistä. Tavoitteena on saada nuorten ääni kuuluville sekä lisätä ymmärrystä nuorten opintoihin sitoutumisesta ja siihen liittyvistä tekijöistä nuorten näkökulmasta. Yhteistyökumppani voi hyödyntää opinnäytetyöllä tuotettua tietoa nuorten valmennusmallin kehittämisen apuna.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millaiset tekijät tukevat nuoren sitoutumista opintoihin heidän omasta näkökulmastaan?
2. Mitkä tekijät ovat nuorten mielestä huomioitava, jotta siirtyminen (NOVAK-valmennuksesta) opintojen pariin olisi sujuva?

2.2 Työelämänyhteistyökumppani NOVAK-hanke

Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa (NOVAK) -hanke on Kelan rahoittama Stadin ammattiopiston, Metropolia Ammattikorkeakoulun ja Kuntoutussäätiön yhteishanke. Hankkeen tavoitteena on kehittää matalan kynnyksen sosiaalisen kuntoutuksen palvelu osaksi Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluita yhteistoiminnallisen kehittämisen avulla. Palvelu on tarkoitettu alle 30-vuotiaille työelämän tai opiskelun ulkopuolella oleville Duurin, Ohjaamon ja Etsivän nuoristyön asiakkaille sekä nuorille, jotka ovat pudonneet pois Valma-koulutuksesta tai eivät pysty toimintakyvyn haasteiden takia osallistumaan työpajatoimintaan. (Projektisuunnitelma. NOVAK – Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa 2017.) NOVAK-hankkeessa tehtävä kehitystyö pohjautuu osaltaan Toini Harran (2014) terapeutista yhteistoimintaa mallintaneeseen väitöstutkimukseen, jossa asiakkaan ja asiantuntijan vuorovaikutus ja yhteistyö perustuvat vastavuoroiseen yhteistoimijuuteen. Hankkeen asiakaina olevat nuoret ovat iältään 16–29-vuotiaita ja heidän ammatilliset opintonsa ovat keskeytyneet yksilöllisistä syistä kerran tai useammin, ja he eivät ole vielä jatkaneet opintojaan tauon jälkeen. Näiden nuorten yksilölliset elämäntilanteet sekä koulutustaustat voivat olla hyvin erilaisia keskenään, mutta heitä yhdistää pyrkimys päästä takaisin ammatillisten opintojen pariin Novak-valmennuksen avulla. Nuorilla on joko ollut tai on NEET-status.

NOVAK – Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa -hankkeen avulla pyritään vähentämään NEET-nuorten määrää valmentamalla yksilöllisesti sekä ryhmämuotoisesti kohti nuorelle sopivaa opinto- tai työelämänpolkua tukemalla heidän sosiaalista toimintakykyään. Tätä kautta pyritään vaikuttamaan nuorten osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin yhteiskunnassa. Yksilövalmennus tukee nuoren kiinnittymistä ryhmämuotoiseen kuntoutukseen, jonka tarkoituksena on valmistaa nuori Valma-koulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen siirtymiseen. Sosiaalista toimintakykyä tuetaan selkeyttämällä nuorelle oman sosiaalisen verkoston tunnistamista sekä aktivoimalla osallistumista ja toimintaa oman lähipiirin ja verkoston kanssa. Kehitettävän palvelun toiminta pyrkii tukemaan nuorta opintoihin tai työelämään kiinnittymisessä mm. vahvistamalla nuoren tulevaisuudenuskoa sekä kykyä nähdä itsensä opiskelijana, työntekijänä tai työnhakijana. (Projektisuunnitelma. NOVAK – Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa 2017.)

Nuoren opintoihin sitoutuminen ja opintojen loppuun vieminen ennaltaehkäisevät syrjäytymisen riskiä. Nuoret asiakasryhmänä sekä työskentely syrjäytymisen ehkäisemiseksi kiinnostavat meitä tulevina ammattilaisina. Tästä syystä NOVAK-hanke valikoitui opin- näytetyön työelämänyhteistyökumppaniksi. Olemme kiinnostuneita Novak-valmennuk- sessa olevien nuorten näkökulmista ja kokemuksista opintoihin sitoutumiseen.

2.3 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruutta kuvataan siirtymäajaksi lapsuudesta aikuisuuteen, johon liittyvät muutokset, kuten fyysinen kasvu ja ajattelun kehittyminen sekä sosiaalisten tekijöiden, kuten lähim- pien ihmisten odotusten ja yhteiskunnan rakenteiden vaikuttaminen nuoreen. Uusimpien tutkimustietojen mukaan suurin osa nuorista ei käy läpi mitään erityistä kriisiä, vaan ke- hityksen katsotaan olevan enemmänkin jatkuvaa ja asteittaista. Nuoruus on siitä huoli- matta haavoittuvaa aikaa. Nykyään nuoruus on elämänvaiheena ja ajanjaksona piden- tynyt pitkälle kolmannelle vuosikymmenelle. (Nurmi 2015: 142–143.) Nuorisolaki katsoo kuitenkin kaikki alle 29-vuotiaat nuoriksi (Nuorisolaki 1285/2016: 3 §).

Nuoruudessa on havaittavissa erilaisia kehitysvaiheita ja niihin kuuluvia kehitystehtäviä, joita ratkaisemalla nuori voi saavuttaa hyvinvointia, itsevarmuutta, voimavaroja sekä hä- nen identiteettinsä voi kehittyä. Nurmi (2015) on esitellyt nuoruutta käsittelevässä teks- tissään Havighurstin (1948) määrittelemiä nuoruuteen liittyviä kehitystehtäviä, joita ovat sukupuoli-identiteetin omaksuminen ja suhteiden luominen toiseen sukupuoleen, koulu- tuksen hankkiminen ja valmistautuminen työelämään, valmistautuminen perhe-elämään sekä ideologian omaksuminen. Myöhäisnuoruuden tai varhaisaikuisuuden kehitystehtä- viksi nimetään elinkumppanin tai puolison valinta, perheen perustaminen ja työelämään siirtyminen. (Nurmi 2015: 149–150.)

Tänä päivänä nuori ohjaa itse omaa kehitystään yhä enemmän ja sosiaalinen ympäristö, kuten ystäväpiiri, ihmissuhteet, harrastukset, koulutyö sekä koulutusvalinnat antavat suuntaa elämälle. Nuoruusiässä tehdyt valinnat luovat näin ollen pohjaa sellaiselle elä- mänkululle, mitä nuori aikuisuudessaan tulee elämään. (Nurmi 2015: 142.) Nuoren kehi- tystä määrää Nurmen (2015) mukaan ainakin neljä erilaista kokonaisuutta, joita ovat fy- siologiset muutokset ja kypsyminen, ajattelutaitojen kehitys, sosiaalisen kentän laajen- tuminen sekä sosiaalis- kulttuurisen ympäristön muutokset. Fysiologiset ja kehon raken- teelliset muutokset vaikuttavat nuoren minäkuvaan eli käsitykseen itsestään. Puberteetti esimerkiksi vaikuttaa siihen, miten muut ihmiset havaitsevat nuoren ja miten häneen

suhtaudutaan. Lisäksi puberteetin saavuttamisella on vaikutus nuoren sosiaaliseen kehitysympäristöön. Tutkimuksissa on osoitettu, että nuoren kehitysympäristö voi vaikuttaa puberteetin alkamiseen. Esimerkiksi nuoret, jotka elävät ongelmallisissa elämäntilanteissa, saattavat saavuttaa puberteetin muita aikaisemmin. (Nurmi 2015: 144–146.)

Nuoren ajattelutaitojen kehittymisen kannalta merkittävä ajanjakso on toisen elinvuosisikymmenen alku, sillä varhaisnuoruuden jälkeen ajattelun muodoissa ei tapahdu enää olennaisia muutoksia, vaikkakin tieto ja kokemukset karttuvat iän myötä. Keskeinen muutos ajattelun kehittämisessä nuoruudessa on yleisemmällä tasolla tapahtuvan ja tulevaisuuteen suuntautuvan ajattelun kehittyminen, joka luo pohjaa laajemman maailmankuvan ja ideologian rakentumiselle. Kiinnostus erityisesti omaan tulevaisuuteen lisääntyy ja suunnittelu- ja päätöksentekotaitojen karttuessa haetaan vastauksia esimerkiksi koulutukseen, ammatinvalintaan ja ihmissuhteisiin liittyviin kysymyksiin. Ajattelun kehittämisellä on vaikutusta myös nuoren moraalisen kehittymiseen esimerkiksi kykyyn ymmärtää toisen näkökulmia eriävinä omistaan ja sitä kautta toisten huomioon ottavaan toimintaan. (Nurmi 2015: 146–147.)

Nuorelle keskeisimmät sosiaaliset ympäristöt ovat perhe ja kaveripiiri. Nuoruuden edessä erityisesti suhde perheeseen ja vanhempiin muuttuu, kun nuori saa enemmän vastuuta ja itsenäisyyttä, ja jolloin myös ikätoverien merkitys korostuu. Yksilön ja ympäristön vuorovaikutusta on kuvattu tapahtumasarjana, jossa vanhemmat ja kaverit antavat nuorelle malleja, ohjeita ja toimintatapoja, mutta jossa nuori vaikuttaa myös kehitykseensä omalla toiminnallaan ja ominaisuuksillaan. Nuoren sosiaalisen ympäristön muutokset näkyvät muiden ihmisten, kuten vanhempien, kavereiden ja ystävien, opettajien odotusten ja heidän asettamiensa rajoitusten muuttumisena. Myös erilaisten roolien sisäistäminen ja niihin siirtyminen kuuluvat nuoruuteen. Tällaisia siirtymiä ovat esimerkiksi ammattikoulusta ammattiin siirtyminen, ja ne muuttavat osaltaan merkittävästi nuoren kehitysympäristöä. (Nurmi 2015: 148–150.)

Nuori kohtaa kehittyessään erilaisia ja muuttuvia tehtäviä, haasteita ja mahdollisuuksia. Haasteet ja mahdollisuudet vaikuttavat nuoren toimintaan, valintoihin ja päätöksiin. Nuoruuden tavallisimpia valintoja ovat koulutus- ja ammatinvalinta sekä tiettyyn kaveripiiriin ja harrastuksiin hakeutuminen. Yhteiskunta ja kulttuuri sekä niihin liittyvät muutokset ohjaavat osaltaan nuoren kehitystä, toimintaa, ajattelua sekä valintoja. Nuoren täytyy sopeutua erilaisiin tilanteisiin sekä sopeuttaa omia tavoitteitaan ja toimintatapojaan muut-

tuissa olosuhteissa. Tavoitteiden asetteluun vaikuttavat taas nuoren yksilöllinen motivaatio ja kiinnostus. Myös sosiaalisella ympäristöllä on vaikutusta nuoren tavoitteiden asetteluun ja päätöksentekoon. Motivaatio ja tavoitteet heijastuvat nuoren oman elämän ohjaukseen, mikä taas noudattaa ikään liittyvän ympäristön mahdollisuuksia ja rajoitteita. Nurmi (2015) listaa mahdollisuuksiksi muun muassa koulutusvalintojen aikataulua, koulutusmahdollisuuksia aiemman koulumenestyksen perusteella sekä työllisyysnäkyviä. (Nurmi 2015: 150–157, 175–177.)

Yksi osa oman elämän ohjausta on tavoitteiden toteuttamisen suunnittelu, joka tarkoittaa strategioiden luomista ja työskentelyä tavoitteiden toteuttamiseksi. Nuoren minäkuva ja hallintauskomukset vaikuttavat edellä mainittuihin. Myönteinen minäkuva ja usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin auttavat nuorta käyttämään optimistisempia ja suoraviivaisempia strategioita, kun taas heikko luottamus omiin kykyihin aiheuttaa ahdistuneisuutta ja voi johtaa haastavien tehtävien välttelyyn epäonnistumisen pelon takia. Minäkuvalla ja identiteetin rakentumisella on siis merkittävä vaikutus nuoren toimintastrategioiden valintaan haastavissa ja vaikeissa tilanteissa. (Nurmi 2015: 158–161.)

Nurmi (2015) myötäilee Havighurstin (1948) näkemystä siitä, että koulutukseen hakeutuminen ja ammatinvalinta ovat nuoruuden keskeisimpiä kehitystehtäviä. Hän esittelee tekstissään Meeuksen ja kollegoiden (1999) katsauksen, jonka mukaan onnistuminen keskeisissä kehitystehtävissä on nuoren tulevaisuuden kannalta tärkeää. Katsauksen mukaan koulutus määrittelee nuoren tulevaisuuden työ- ja uramahdollisuuksia sekä on tärkeä yhteiskuntaan sopeuttava tekijä, kun taas koulutuksen ulkopuolelle jääminen ennakoi vaikeuksia työelämässä ja aiheuttaa riskiä syrjäytyä yhteiskunnasta. (Nurmi 2015: 161–162.)

2.4 Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen yhteiskunnassamme

Useissa eri lähteissä koulutuksen sanotaan olevan ensisijainen syrjäytymistä ehkäisevä keino, sillä se nostaa nuoria takaisin työmarkkinoille ja sitä kautta osaksi yhteiskuntaa. Nuoren työttömyys voidaan nähdä syrjäytymisriskinä myös siksi, että palkkatyö ja ammatti ovat usealle nuorelle tärkeitä identiteetin rakentumisen kannalta. Kun nuori putoaa koulutuksen tai työelämän piiristä, rajoittaa se mahdollisesti hänen osallistumistaan toimintaan mihin muut saman ikäryhmän ihmiset osallistuvat. Näin ollen seuraukset vaikuttavat heikentävästi myös nuoren sosiaaliseen ympäristöön. (Myrskylä 2012; Sipilä & Kestilä & Martikainen 2011.)

Opetusalan ammattijärjestön OAJ:n mukaan laadukkaan kasvatuksen ja koulutuksen tulee kuulua jokaisen perusoikeuksiin tulotasoon tai asuinpaikkaan katsomatta. Heidän tavoitteensa on työskennellä sen eteen, että koulutus pysyy myös tulevaisuudessa maksettomana ja avoimena kaikille. Perusopetuksen oppimäärälle perustuvan toisen asteen yksi koulutusmuoto on ammatillinen koulutus. OAJ korostaa ammatillisen koulutuksen merkitystä sen tutkitusti laajalla yhteiskunnallisella vaikutuksella. Ammatillinen koulutus mm. pidentää työuria ja ennaltaehkäisee työttömyyttä ja syrjäytymistä. Lisäksi se antaa nuorelle mahdollisuuden jatko-opinnoille. (Opetusalan ammattijärjestö OAJ 2019.) Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kehitystä ja opiskelijoita niin, että heistä tulee hyviä, tasapainoisia ja sivistyneitä yhteiskunnan jäseniä (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017: 2 §).

Nuorten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn on paneuduttu myös useissa muissa eri hankkeissa viimeisten vuosien aikana. Esimerkiksi Kuntoutussäätiön sekä Nuorisotakuu ry:n nuorten koulutus- ja työllisyysasioihin keskittyneet hankkeet ovat nostaneet aiheiden tärkeyttä esille. Monissa uusimmissa hankkeissa nousee esiin nivel- ja siirtymävaiheiden sujuvoittaminen ja niiden onnistumisen merkitys nuoren siirtyessä opiskelu- ja työelämään. Harjunpään, Ågrenin ja Laihon (2017) kirjoittaman Sujuvuutta siirtymiin -selvityksen mukaan siirtymävaihe voi olla esimerkiksi koulutusasteelta toiselle tai alalta toiselle siirtyminen, koulutuksen järjestämisestä toiseen siirtyminen tai valmentavasta koulutuksesta (esim. NOVAK) siirtyminen suorittamaan ammatillista tutkintoa. Nivelvaiheiksi he kuvaavat koulutusasteelta toiselle koulutusasteelle tai työelämään siirtymistä. (Harjunpää & Ågren & Laiho 2017: 6.) Sujuvuutta siirtymiin -hankkeessa selvitettiin koulutuksen tarjoajien kokemuksia ja näkökulmia siirtymä- ja nivelvaiheiden toteutuksesta. Selvityksestä käyvät ilmi mm. moniammatillisen verkostoyhteistyön kehittämistarve sekä opiskelijoiden aktiivisen ja osallistuvan toimijuuden parantaminen. Näiden tekijöiden nähtiinkin olevan merkittäviä mm. opintoihin kiinnittymisessä. (Harjunpää & Ågren & Laiho 2017: 16–17, 81.)

Vuonna 2018 alkanut Nuorisotakuun 101 mahdollisuutta -hanke pyrkii ehkäisemään syrjäytymistä ja eriarvoistumista vahvistamalla työelämän ulkopuolella olevien nuorten elämäntaitoja ja työllistymistä. Hankkeen aikana nuoria koulutetaan Työ- ja elämäntaidot uusiksi -koulutusohjelman avulla, jonka tarkoituksena on auttaa nuorta löytämään omat vahvuutensa ja käyttämään niitä työelämässä. Koulutuksen jälkeen työelämään valmiit nuoret valikoidaan Suomi siistiksi -hankkeeseen, josta heidät sijoitetaan valmiiksi neuvoteltuihin työpaikkoihin. Hankkeen tarkoitus on saavuttaa joka kolmas pitkäaikaistyötön

nuori ja työllistää heistä joka kolmas. Suomi siistiksi -hanke on alkanut 2016 ja sen tarkoitus on vaikuttaa työllistämisen lisäksi nuorten, työttömien ja syrjäytymisvaarassa olevien asenteisiin. Hanketta tehdään yhteistyössä eri työllistäjien, yhdistysten sekä julkishallinnon kanssa ja sen kautta on pystytty työllistämään satoja nuoria sekä ohjamaan vielä enemmän työvalmennukseen. (101 mahdollisuutta n.d.)

Myös Kuntoutussäätiö on toteuttanut nuorten työelämään siirtymistä koskevan hankkeen, Fokus opinnoista tuetusti työllistymiseen. Hanke toteutettiin vuosien 2017–2018 välisenä aikana ja sen tavoitteena oli kehittää Keski-Uudellemaalle yhteistyömalli ammatillisten erityisopiskelijoiden opinnoista työelämään siirtymisen tueksi. (Kuntoutussäätiö 2019.) Hankkeen mukaan 16 % nuorille suunnatun ammatillisen koulutuksen opiskelijoista tarvitsee erityistä tukea opinnoissaan. Osalla nuorista tuo avun tarve ilmenee juuri opintojen ja työelämän nivelvaiheessa. Tutkimuksesta kävi ilmi, että usein tukea opinnoissaan tarvitsevat nuoret hyötyvät tuesta myös työelämään siirryttäessä. (Parkkila & Peltonen & Poutiainen 2017.) Hankkeessa korostettiin mm. tiedotuksen tarvetta saatavilla olevista tukikeinoista ja palveluista sekä eri palveluiden välisen yhteistyön kehittämisen tärkeyttä (Kuntoutussäätiö 2019).

Opintojen läpäisyn tehostamisesta sekä varmistamisesta löytyy myös useita hankkeita. Aiheesta tehdyistä hankkeista on nähtävissä saman tyylisiä huomioita mm. siitä, että eri toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi kehittää ja palveluiden saatavuutta helpottaa nuorille. Lisäksi opiskelijoiden panosta kehitystyöhön on korostettu. Yhdistävinä teemoina on havaittavissa syrjäytymisen ennaltaehkäisy sekä nuorten kuulluksi tulemisen varmistaminen myönteisen ohjaukokemuksen avulla. Lisäksi hankkeissa korostettiin opettajien ymmärryksen parantamista erilaisten psykososiaalisten tekijöiden vaikutuksista opinnoissa pärjäämiseen.

Vuosien 2016–2018 välisenä aikana mm. Ammattiopisto Spesian ja Kuntoutussäätiön toteuttaman HELMI-hankkeen (Henkilökohtainen – Elämänhallinta – Minäpystyvyys) tavoitteena oli ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien, erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukeminen ja koulusta valmistumisen varmistaminen. Hankkeessa kehitettiin ammattilaisten tueksi POINT-arviointimenetelmä, jolla kartoitettiin opiskelijan psykososiaalista hyvinvointia, sekä ohjauksen toimintamalli, jonka avulla pyrittiin lisäämään opiskelijan aktiivisuutta ja osallisuutta. Arviointimenetelmän ja toimintamallin avulla laadittiin HELMI-verkkopelialusta, joka on opiskelijan tuen tarpeen tunnistamiseen ja itsereflekti-

oon kannustava työkalu. POINT-arviointimenetelmää testattiin ja kehitettiin sekä ammatillisessa erityisoppilaitoksessa että kahdessa yleisessä ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelijoiden toimesta.

HELMI-hankkeessa on huomioitu opintojen monipuolinen tukeminen, mutta kerrottu tutkimusten ja nuorten kokemusten paljastavan erityistä tukea tarvitsevien nuorten ohjauksen ja tuen lisäkehittelyn tarpeen, jotta ne vastaisivat yhä enemmän nuorten yksilöllisiä tarpeita. POINT-kysely koettiin sekä opiskelijoiden, että opettajien puolelta hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Sen läpikäyminen yhdessä edesauttoi paremman vuorovaikutussuhteen luomisessa, jonka seurauksena koettiin helpommaksi ottaa esille ja keskustella myös vaikeista asioista, kuten mielenterveyteen ja jaksamiseen liittyvistä aiheista. Hankkeen tuloksissa on huomionarvoista, että erityistä tukea tarvitsevat nuoret kokevat eniten tyytymättömyyttä itsetuntoon ja jännittämiseen liittyvissä asioissa omassa elämässään. Positiivisina ja tärkeinä asioina nuoret taas pitävät opintojen merkityksellisyyttä itselle sekä mahdollisuutta vaikuttaa omaan menestykseen opinnoissa ja työelämässä. Hankkeen loppupohdinnassa tuodaan esille hyvin tärkeä näkökulma uudistuneen koulutuksen myötä lisääntyneestä itseohjautuvuudesta. Tämä on syytä huomioida etenkin opintojen keskeyttämisen suhteen riskiryhmään kuuluvien nuorten osalta, sillä se vaatii opiskelijalta riittäviä taitoja toimia ja tietoa tehdä oikeita valintoja sekä omiin kykyihinsä uskominen. Hankkeen raportin mukaan hyvällä ohjauksella on avainasema nuoren opinnoissa pärjäämiseen sekä niiden loppuun viemiseen. (Parkkila & Ryökkönen & Vaalaranta & Männistö & Korkeamäki & Gustavsson-Lilius 2018: 6–8, 47–52.)

Hankkeista on yleisesti nähtävissä, että NEET-nuoret ovat erityisesti nivel- ja siirtymävaiheissa haavoittuvimmillaan. Onnistuneen nivelvaiheen toteutumiseen vaaditaan nuorelta taitoja, joita heillä ei välttämättä vielä sillä hetkellä ole. Hankkeista on noussut esille, että itseohjautuvuus, pystyvyyden tunne, omien kykyjen tunnistaminen ja hyödyntäminen sekä avun pyytämisen osaaminen ovat tarpeellisia tekijöitä nuoren toimijuuden edistämiseksi. Opinnot ja tulevaisuuden työelämä ovat tutkimusten mukaan nuorelle merkityksellisiä asioita. Jos omat taidot ja kyvyt eivät riitä, eikä tukea niiden vahvistamiseen löydy tai tukea ei osata hakea, on sillä vaikutus myös nuoren motivaatioon sitoutua opintoihin. Tästä syystä omien vahvuuksien tunnistaminen on tärkeää toimintaan motivoitumisen ja toimintaan sitoutumisen kannalta.

3 Teoreettiset lähtökohdat

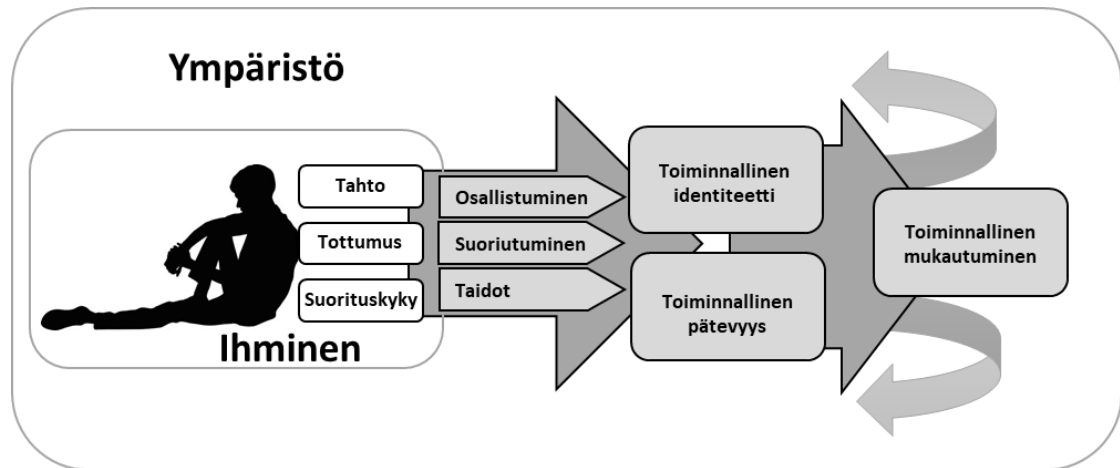
Tässä luvussa esitellään opinnäytetyötä ohjaava teoreettinen malli sekä asiakaslähtöisyyden näkökulma toimintaterapiassa. Teoriapohjaksi valikoitui Gary Kielhofnerin kollegoineen kehittämä inhimillisen toiminnan malli (Model of human occupation, MOHO). Malli tarjoaa käsitteitä, joiden avulla on mahdollista ymmärtää ihmisen motivoitumista toimintaan sekä toiminnan ja ympäristön vuorovaikutusta. (Hautala & Hämäläinen & Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2016: 235.) Mallin käsitteet ohjasivat muodostamaan aineistonkeruun kysymykset sekä analysoimaan aineistoa.

Inhimillisen toiminnan malli korostaa tahdon merkitystä ihmisen toimintaan motivoitumisen taustalla. Malli myös korostaa ympäristön merkitystä toimintaa mahdollistavana tai estävänä tekijänä. Ympäristötekijöillä on vaikutus henkilön toiminnalliseen käyttäytymiseen. Mallin avulla on mahdollista saada laajempaa ymmärrystä nuorten opintoihin sitoutumisesta ja siitä, kuinka nuoren sisäiset tekijät ja ympäristötekijät yhdessä vaikuttavat toiminnan valintoihin. Seuraavaksi avataan opinnäytetyön kannalta oleellisia inhimillisen toiminnan mallin käsitteitä, joita ovat tahto, tottumus sekä ympäristö.

Inhimillisen toiminnan malli on asiakaslähtöinen ohjatessaan toimintaterapeuttia tarkastelemaan asiakasta ainutkertaisena henkilönä, jolla on yksilölliset elämäntilanteensa ja näkemyksensä. Toimintaterapian asiakaslähtöisyyden perustana ovat asiakkaan ainutlaatuisuus ja autonomia. Jokaisella asiakkaalla on tarina kerrottavanaan. (Hautala ym. 2016: 235, 89.) Kuten myös kohderyhmän nuorilla. Tässä luvussa avataan myös termiä asiakaslähtöisyys. Asiakaslähtöisyyttä pyrittiin toteuttamaan koko opinnäytetyöprosessin ajan.

3.1 Inhimillisen toiminnan malli

Inhimillisen toiminnan mallin (Model of human occupation, MOHO) keskiössä on inhimillinen toiminta ja asiakaslähtöinen terapiakäytäntö. Toiminta nähdään mallissa ihmisen perustarpeena. Mallin mukaan ihminen on jakamaton kokonaisuus, jossa ihmisen sisäiset ja ulkoiset ympäristötekijät linkittyvät toisiinsa muodostaen dynaamisen kokonaisuuden. Mallin peruskäsitteitä ovat henkilö, tekeminen, ympäristö, toiminnallinen identiteetti, toiminnallinen pätevyys ja toiminnallinen mukautuminen (kuvio 1.). (Hautala ym. 2016: 235.)

Kuvio 1. Inhimillisen toiminnan mallin osatekijät ja niiden välinen dynamiikka (Kielhofner mukailen 2008: 108)

Ihmisen (person) sisäiset tekijät, jotka vaikuttavat yksilön tekemiseen ovat tahto, tottumus ja suorituskyky. Tahto (volition) viittaa henkilön motivaatioon ja toimintaan motivoitumiseen. Tottumus (habituation) kuvaa henkilön toimintojen muotoutumista jokapäiväiseksi rutiineiksi eli tavoiksi ja rooleiksi. Suorituskyky (performance capacity) käsittää henkilön ne fyysiset ja psyykkiset kyvyt, jotka mahdollistavat henkilön suoriutumaan tehtävistä ja toiminnoista. Jokaiseen suoritukseen vaikuttaa myös henkilön subjektiivinen kokemus omasta suorituskyvystä, joka muokkaa henkilön käyttäytymistä. Ympäristö sisältää fyysisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja poliittisen ympäristön ja vaikuttaa henkilön motivaatioon (tahto) ja toiminnan jäsentymiseen (tottumus). Ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja sitoutuessaan toimintaan ihminen samalla muuttaa sisäisiä tekijöitään. (Hautala ym. 2016: 235–241).

Tahto (volition) tarkoittaa mallin mukaan niitä ajatuksia ja tunteita, jotka ovat yhteydessä henkilön kykyihin ja tehokkuuteen, tyytyväisyyteen ja siihen mikä hänelle on tärkeää ja merkityksellistä. Ihmisellä on vahva tarve ja halu toimia. Ihminen motivoituu tekemään sellaisia asioita, joita hän pitää oikeina ja tärkeinä sekä joita hän kokee pystyvänsä tekemään ja joiden valintaan hän on voinut itse vaikuttaa. Tahdon osa-alueita ovat henkilökohtainen vaikuttaminen (personal causation), arvot (values) ja mielenkiinnon kohteet (interest). (Taylor 2017: 41–43, Hautala ym. 2016: 236.)

Henkilökohtainen vaikuttaminen kuvaa henkilön uskoa toimintansa tehokkuuteen. Se sisältää henkilön tietoisuuden omista kyvyistä (sense of personal capacity) ja tunteen toimintansa tehokkuudesta (self-efficacy). Ihmiset ovat taipuvaisia ryhtymään asioihin, joihin kokenevat olevansa kykeneviä. Samalla he pyrkivät välttämään niitä, joissa vaarana

on epäonnistuminen. Tieto omista kyvyistä syntyy, kun henkilö tarkastelee mahdollisuuksiaan ja voimavarojaan tehdä hänelle merkityksellisiä asioita. Havainnot omasta kyvystä hallita suoriutumista sekä havainnot saavutetuista tuloksista tuovat tunteen toiminnan tehokkuudesta. (Taylor 2017: 41–43, Hautala ym. 2016: 236.)

Arvot ovat uskomuksia ja sitoumuksia sen suhteen, mitkä asiat ihminen kokee hyvinä, oikeina ja merkityksellisinä. Arvot muodostuvat ihmisen elämänkaaren aikana ja ihmisellä on vahva halu toimia niiden mukaan. Toimiessaan oman kulttuurinsa arvojen mukaisesti ihminen kokee johonkin kuulumisen tunteen sekä tunteen tärkeydestä, turvallisuudesta ja tarkoituksesta. Arvoihin liittyy myös tunne velvollisuudesta (sense of obligation) toimia oikein. Toimiessaan vastoin omia tai kulttuurinsa arvoja, ihminen voi kokea häpeän ja syyllisyyden tunteita. Velvollisuuden tunne määrittää mm. sen miten aikaa käytetään ja millaisia tavoitteita toiminnalle asetetaan. (Hautala ym. 2016: 236).

Mielenkiinnon kohteet ovat henkilölle luontaisia asioita, jotka hän kokee miellyttävänä ja tyydyttävänä. Mielenkiinnon kohteet voivat olla nautintoa synnyttäviä toimintoja tai mieltymyksiä eri toimintoihin. Nautintoa voivat synnyttää niin fyysiset ponnistelut, älylliset haasteet kuin esteettiset kokemukset. Mieltymykset voivat liittyä yhtä lailla päivittäisiin arkisiin tehtäviin tai taiteisiin tai urheiluun. Mielenkiinnon kohteet antavat energiaa ja sisältöä henkilön päivittäiseen elämään. (Taylor 2017: 46–48.)

Tahto on henkilön toiminnallisten kokemusten, tulkinnan, ennakkoinnin ja valinnan prosessi. Tahto koostuu dynaamisesti toisiinsa vaikuttavista osatekijöistä; henkilökohtainen vaikuttaminen, arvot ja mielenkiinnon kohteet. Tahdon prosessi on alati liikkuva prosessi, joka ilmenee henkilön ennakkointina, valintoina, kokemuksina ja tulkintana toimintaa kohtaan ja tapahtuu aina jossain ympäristössä, kuten kuviossa 2 on esitetty (kuvio 2). (Hautala ym. 2016: 235.)

Henkilö etsii ennakkoinnin avulla mielenkiinnon kohteitaan vastaavia toimintoja ja tekee valintoja, jotka vaikuttavat hänen arkeensa ja elämänsä. Usein henkilö kokee positiivisena ne toiminnat, joiden valintaan on voinut itse vaikuttaa. Positiivisilla kokemuksilla katsotaan olevan suora yhteys koettuun elämänlaatuun ja tyytyväisyyteen. (Taylor 2017: 11–12, Hautala ym. 2016: 235–237.)

Kuvio 2. Tahdon prosessi kuviona. (Taylor 2017: 39 mukailleen.)

Tottumus (habituation) kuvaa henkilön toimintojen muotoutumista jokapäiväisiksi rutineiksi eli tavoiksi ja rooleiksi. Tavot (habits) ovat sidoksissa henkilöä ympäröivään ajalliseen, fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöön. Tavot ohjaavat henkilöä toimimaan omassa tutussa ympäristössä ja tilanteissa sekä säätelevät henkilön tyypillistä ajankäyttöä. Tavot näyttäytyvät yksilön tyylinä käyttäytyä ja olla. Henkilö ei erityisemmin kiinnitä huomiota tutussa ympäristössä ilmeneviin tapoihinsa. Roolit (roles) vaikuttavat siihen, miten henkilö käyttää aikaansa. Rooliin omaksutaan sille tyypillinen ajattelutapa sekä toiminnat. Ihminen liittää rooliinsa kuuluvat toiminnat osaksi identiteettiään. Se, miten roolissa toimitaan vaikuttavat sosiaaliset odotukset ja persoonalliset tavat. Henkilön tavat ja omaksutut roolit voivat olla haitallisia ja tehottomia. (Hautala ym. 2016: 237–238.)

Ympäristö vaikuttaa henkilön motivaatioon (tahto) ja toiminnan jäsentymiseen (tottumus). Ympäristö sisältää fyysisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja poliittisen ympäristön. Ympäristöön katsotaan kuuluvan esimerkiksi tilat, joissa asioita tehdään, sosiaaliset ryhmät kuten perhe, koulukaverit, ystävät ja toiminnanmuodot, joita ympäristö mahdollistaa sekä poliittiset ja taloudelliset tekijät, jotka vaikuttavat toiminnan resursseihin. Malli korostaa sitä, että toiminta tapahtuu aina jossain tietyssä fyysisessä ja sosiaalisessa ympäris-

tössä. Ne yhdessä muokkaavat henkilön toimintaa ja houkuttelevat osallistumaan. Ympäristö voi mahdollistaa, tukea, estää tai vaikeuttaa toimintaa. (Hautala ym. 2016: 240–241.)

Ihmiset toimivat usein osana ryhmää. Ryhmässä vallitsee omat tavat ja roolit, jotka vaikuttavat yksilön arvoihin ja mielenkiinnon kohteisiin. Kulttuuri määrittää yhteisön yhteiseksi asiaksi, joka siirtyy sukupolvelta toiselle uskomuksina, käsityksinä, arvoina ja normeina. Yksilö omaksuu elämänsä aikana oman kulttuurinsa määreet. Kulttuuri määrittää millaista toimintaa yksilöltä odotetaan ja hyväksytään. Yksilön arvot, mielenkiinnon kohteet, pätevyyden tunne, roolit ja tavat kertovat kuulumisesta tiettyyn kulttuuriin. Yksilön toimintaa määrittävät epäsuorasti mm. poliittiset ja taloudelliset olosuhteet esimerkiksi resurssien saatavuutena. (Hautala ym. 2016: 242–243.)

3.2 Asiakslähtöisyys toimintaterapian näkökulmasta

Toimintaterapian peruserä on asiakslähtöisyys. Toimintaterapiassa asiakas nähdään oman elämänsä asiantuntijana, joka voi vaikuttaa valintojensa ja toimintansa kautta tulevaisuuteensa, terveyteensä ja hyvinvointiinsa. Toimintaterapeutti tekee yhteistyötä asiakkaan kanssa. Asiakslähtöisellä toimintatavalla varmistetaan yhteistyön merkityksellisyys, mielekkyys ja tarkoituksenmukaisuus. (Suomen toimintaterapeuttiliitto 2005: 228.) Asiakslähtöisyys on aidoimmillaan asiakkaan ja toimintaterapeutin yhteisen ymmärryksen hakemista vuorovaikutuksen keinoin (Falardeu & Durand 2002: 135).

Opinnäytetyön tavoitteena on saada nuorten ääni kuuluville sekä lisätä ymmärrystä nuorten opintoihin sitoutumisesta ja siihen liittyvistä tekijöistä nuorten näkökulmasta. Colen ja Tufanon mukaan asiakkaan näkökulman ymmärtäminen ja äänen kuuleminen ovat toimintaterapeutin ammatin keskeisiä periaatteita (Cole & Tufano 2008: 29–30).

Opinnäytetyössä halutaan toteuttaa asiakslähtöisen työn strategioita, jotka ovat määritelleet toimintaterapeutit Restall, Ripat ja Stern (2003). Strategiat ovat henkilökohtainen reflektio, asiakslähtöinen prosessi, terapian puitteiden luominen, yhteisöllisyyden tukeminen sekä poliittinen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. (Restall & Ripat & Stern 2003: 104.) Opinnäytetyössä korostuvat asiakslähtöisen prosessin, yhteisöllisyyden tukemisen sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmat. Asiakslähtöisen prosessin näkökulmasta pyritään aineistonkeruun osalta rohkaisemaan nuoria keskustelemaan arvoistaan ja kokemuksistaan liittyen ammatillisiin opintoihin. Yhteiskunnallisen vaikutta-

misen näkökulmaa perustellaan opinnäytetyön aiheen valinnalla, sillä nuorten koulutuksen ja syrjäytymisen välisen yhteyden huomioiminen on merkittävää yhteiskunnallisella tasolla. Nuorten näkökulman huomioiminen tulevaisuuden palveluja suunnitellessa on mielestämme tärkeää. Asiakslähtöisten periaatteiden mukaisesti, nuoret toimivat opinnäytetyön aineistonkeruussa oman elämänsä asiantuntijoina ja antavat näin arvokasta lisätietoa tutkittavasta ilmiöstä. Aineistonkeruussa pyritään tukemaan nuorten yhteisöllisyyttä ryhmäkeskustelun kautta, joka mahdollistaa heille vertaistuen saamisen kokemuksia jakamalla. Nuorten kuuleminen tukee asiakslähtöisten strategioiden mukaan yhteisöllisyyttä.

NOVAK-hankkeessa tehtävä kehitystyö pohjautuu osaltaan Toini Harran (2014) terapeutista yhteistoimintaa mallintaneeseen väitöstutkimukseen, jossa asiakkaan ja asiantuntijan vuorovaikutus ja yhteistyö perustuu vastavuoroiseen yhteistoimijuuteen. Harran mukaan terapeutillisella yhteistoiminnalla tarkoitetaan asiakkaan ja terapeutin yhdessä harkitsemaa ja toteuttamaa tekemistä asiakkaan toimintaan liittyvän ongelman ratkaisemiseksi mielekkäällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että muutoksen toteutusprosessi tuottaa siihen osallistuville kyvykkyyttä, hyvää elämää ja hyvinvointia sekä lisää heidän toimintamahdollisuuksiaan. Yhteistoiminnan teoria rakentuu asiakslähtöisyydelle sekä yhteistoiminnalle. (Harra 2014: 3, 184.) Asiakslähtöisyyden pyrkimyksenä on luoda tasa-arvoisia kohtaamisia ja minimoida toimijoiden välistä epäsymmetriaa. Asiakslähtöiset toimintaperiaatteet tarjoavat otollisen lähtökohdan asiakkaan ja ammatillaisen kohtaamiselle ja asiakkaan äänen kuulemiselle. Asiakslähtöisyys on asiakkaan yksilöllistä, kunnioittavaa ja kokonaisvaltaista kohtaamista. (Harra 2014: 37, 189.) NOVAK-hankkeessa nuoret ovat aktiivisia osallisia kehitystyössä ja näin heillä on hankkeen kautta mahdollisuus vaikuttaa heitä koskevien palveluiden kehittämiseen.

4 Opinnäytetyön toteutus

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön toteutusta. Opinnäytetyöprosessi alkoi maaliskuussa 2019 aiheen ja yhteistyökumppanin valinnalla sekä tutkimuskysymysten määrittelyllä. Opinnäytetyösuunnitelma valmistui toukokuussa 2019 ja tutkimuslupa myönnettiin elokuussa 2019. Tässä luvussa esitellään ensin aineistonkeruun suunnittelua ja toteutusta. Sen jälkeen avataan aineiston analyysi esimerkein.

4.1 Ryhmäkeskustelu

Opinnäytetyön toteutuksen suunnitteluvaiheessa koettiin, että asiakaslähtöisyyden toteutumisen kannalta olisi arvokasta kuulla itse nuoria. NOVAK-hankkeessa käytettävän Harran (2014) terapeutin yhteistoiminnan mallin mukaisesti, prosessia ohjasi aineistonkeruussa asiakaslähtöiset toimintaperiaatteet; tarkoitus oli luoda tasa-arvoinen ja kunnioittava kohtaaminen sekä kuulla nuorten yksilöllisiä näkökulmia. (Harra 2014: 37, 189.) Nuoria kuuntelemalla heille pystyttiin osoittamaan halu ymmärtää heidän arvojaan ja kokemuksiaan. Opinnäytetyön aineisto muodostui NOVAK-valmennuksessa olevien nuorten välisestä ryhmäkeskustelusta, joka toteutettiin syyskuussa 2019. Ryhmäkeskustelu mukaili teemahaastattelun periaatteita. Opinnäytetyön tekijät toimivat ryhmäkeskustelun ohjaajina.

Tiedonantajien valintaa määrittä se, keiltä saadaan parhaiten tietoa opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Ihmisiä tutkittaessa on merkittävää, että tutkittavilla on tutkittavasta ilmiöstä tietoa tai kokemusta. (Tuomi & Sarajärvi 2002: 88–89; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 48–49.) Tästäkin syystä tiedonantajiksi valikoituivat nuoret ammattilaisten sijaan. Hirsjärven ja Hurmeen (2014) mukaan haastattelijan tehtävänä on saada henkilö suostumaan haastatteluun. Heidän mukaansa suostuttelun käyttö korostaa jokaisen haastateltavan ainutlaatuisuutta. Varsinkin nuoria haastateltaessa on tärkeää pystyä välittämään tunne, siitä että heistä ja heidän mielipiteistään ollaan aidosti kiinnostuneita. Haastattelijana on tärkeää välittää haastateltavalle käsitys haastattelun merkityksestä ja tärkeydestä sekä saada haastateltava kiinnostumaan. (Hirsjärvi & Hurme 2014: 85, 132.)

Etukäteen huolta toi epävarmuus siitä, kuinka saada nuoret osallistumaan keskusteluun. Osallistumisen helpottamiseksi oli tarkoitus mennä esittämään nuorille henkilökohtai-

sesti noin viikko ennen suunniteltua ryhmäkeskustelua. Se, että keskustelun ohjaajat olisivat osallistujille ennestään tuttuja sekä, että heillä olisi käsitys tulevasta keskustelusta, voisivat madaltaa heidän kynnystään osallistua. Esittäytyminen ei kuitenkaan aikataulullisista syistä toteutunut, joten NOVAK-hankkeen työntekijät välittivät ryhmäkeskustelukutsun nuorille (liite 2).

Ryhmäkeskustelu valittiin ryhmähaastattelun tai yksilöhaastattelujen sijaan, koska koettiin, että siinä esiintyvä vuorovaikutus nuorten välillä voisi rohkaista mielipiteiden ilmaisemiseen ja he saisivat tukea toisiltaan. Ryhmämuotoisena toteutuvan metodin etuna on, että sillä saadaan nopeasti tietoa useilta henkilöiltä samanaikaisesti. Ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan muistamaan jotain, mitä yksin osallistuessa ei välttämättä tulisi mieleen. Jos ryhmähenki on hyvä, ryhmä toimii sosiaalisena tukena: puhuminen saattaa olla rennompaa kuin yksilöhaastattelussa vieraan haastattelijan kanssa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 58–59.) Ryhmäkeskustelu eroaa ryhmähaastattelusta ollen vapaamuotoisempi menetelmä. Se on keskustelua viitekehyksen rajoissa jostakin aihealueesta. Keskustelunohjaaja pyrkii tarjoilemaan valmiita teemoja ryhmälle keskustelun ja kommentoinnin pohjaksi. Apuna voidaan käyttää ohjaavia kysymyksiä tai erilaisia virikemateriaaleja. Ryhmäkeskustelun ja ryhmähaastattelun eroavaisuus ilmenee myös vuorovaikutuksen luonteena. Ryhmäkeskustelussa on kyse osallistujien välisestä vuorovaikutuksesta, kun taas ryhmähaastattelussa keskustelu painottuu aina haastattelijan ja yhden osallistujan välille. Ryhmähaastattelu ja ryhmäkeskustelu ovat kuitenkin hyvin lähellä toisiaan tutkimusmenetelmänä. Molemmissa menetelmissä vuorovaikutuksella on paljon vaikutusta; kysymykset mukautuvat tilanteissa ja jatkokysymykset riippuvat osallistujien vastauksista. (Valtonen 2005: 223–224.)

Koimme, että ryhmäkeskustelutilanteessa meidän on ohjaajina mahdollista luoda vapaa ilmapiiri keskusteluun oman vuorovaikutuksen kautta. Saadaksemme tarvittavaa aineistoa opinnäytetyön kannalta, koimme että on tärkeää luoda nuorille tilanne, jossa he kokevat turvalliseksi ja tärkeäksi ilmaista todelliset mielipiteensä. Valtosen (2005) mukaan ryhmäkeskustelua on yleisesti käytetty pyrkimyksissä selvittää osallistujien mielipiteitä ja asenteita tutkittavaa ilmiötä kohtaan. Onnistuessaan ryhmäkeskustelu voi luoda mehenkeä osallistujien keskuudessa suomalla vertaistukea sekä mahdollisuuden ilmaista omat todelliset mielipiteensä. Ryhmäkeskustelu voi myös antaa äänen sosioekonomisesti heikommissa asemassa olevalle ihmisryhmälle luomalla sille mahdollisuuden tulla tietoiseksi omasta asemastaan. Ryhmämuotoisen keskustelun vahvuutena voidaankin pitää siinä esiintyvää vuorovaikutusta osallistujien välillä. (Valtonen 2005: 226–227, 235.)

Ryhmäkeskustelu voi näin ollen olla helpommin lähestyttävä metodi etenkin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa, kuin esimerkiksi yksilöhaastattelut.

Ryhmäkeskustelu noudatti teemahaastattelun periaatteita. Hirsjärven ja Hurmeen (2014) mukaan teemahaastattelulle oleellisinta on yksityiskohtaisten kysymysten sijaan eteneminen tiettyjen keskeisten teemojen mukaisesti. Aihepiirit ovat kaikille osallistujille samat. Keskusteltavat teemat muodostuvat teorian käsitteiden pohjalta. Tämä auttaa hahmottamaan tutkimuskysymysten kannalta oleelliset aineistot. Teemat toimivat ohjaajille myös muistilistana ja keskustelua ohjaavana kiintopisteenä. Keskustelutilaisuudessa teemoja on tarpeen tarkentaa osallistujille ohjatuilla kysymyksillä. (Hirsjärvi & Hurme 2014: 66.) Käsiteltävät teemat valitaan tutkimusaiheen perehtymisen pohjalta. Vaikka ennalta päätetyistä teemoista pyritään keskustelemaan kaikkien osallistujien kanssa, annetaan osallistujien vapaalle puheelle tilaa varmistaakseen, että heidän tulkintansa ja näkökulmansa merkityksineen tulevat esille. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 55–56.) Myös opinnäytetyön aineistonkeruussa toimittiin vastaavalla tavalla ja osallistujille korostettiin vapautta puhua myös varsinaisten teemojen ulkopuolisista aiheista tarpeen mukaan.

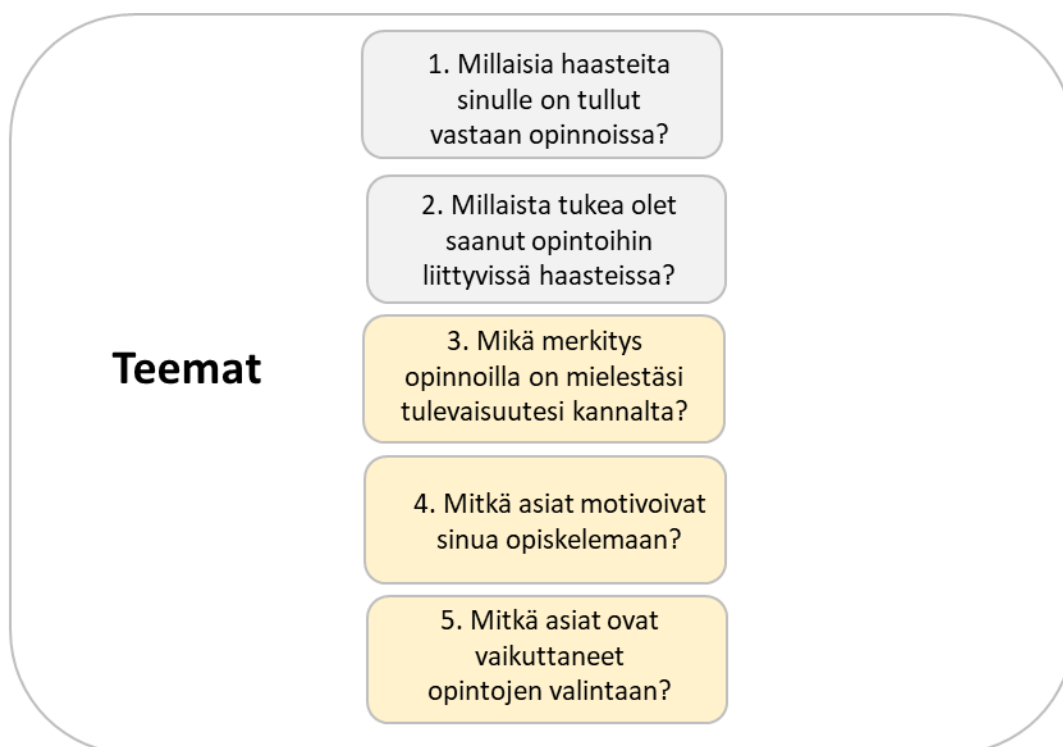
Ryhmäkeskustelu toteutettiin Kontulan nuorisotalolla syyskuussa 2019. Aikaa ryhmäkeskusteluun oli varattu kaksi tuntia sisältäen kahvitarjoilun sekä suostumuslomakkeiden (liite 3) läpikäymisen ja allekirjoittamisen. Ryhmäkeskustelu oli suunnitelman mukaan tarkoitus toteuttaa 4–6 nuoren kanssa. Haasteena oli se, että etukäteen ei ollut tietoa siitä, kuinka monta nuorta keskusteluun osallistuisi. Tämä haaste oli huomioitu ryhmäkeskustelun suunnitelmassa, joka oli sovellettavissa osallistujamäärän mukaan. Erilaisien vuorovaikutustyylien ja keskustelun sujumuuden kannalta koettiin tarpeelliseksi suunnitella etukäteen ohjausvastuut ja -roolit. Myös keskustelua herätteleviä lisäkysymyksiä oli suunniteltu valmiiksi keskustelun tyrehtymisen varalle. Tarkentavat lisäkysymykset muodostettiin siten, että ne olisivat keskustelua ohjaavia ja tukevia, eikä sellaisia, joihin olisi suora vastaus.

Ryhmäkeskustelu tallennettiin videokameran avulla. Kuvaaminen mahdollisti paremman keskittymisen keskustelun ohjaamiseen ja sen ylläpitämiseen. Videokameran käyttö toimi myös keskustelun sujumuuden kannalta pelkkää äänitallennetta paremmin, koska nuoren ei aloittaessaan puheenvuoroaan tarvinnut esittäytyä peitenimellä tai tunnisteella. Kameran kuuluvuus ja kuvakulma tarkastettiin ennen tilaisuuden alkua.

Keskusteluun osallistui kuusi nuorta. Ryhmäkeskustelun aluksi nuorille painotettiin tilaisuuden ja keskustelun luottamuksellisuutta. Nuorille kerrottiin myös, että heidän henkilönsä suojellaan. Heidän kanssaan sovittiin, että keskustelun aikana vallitsee luottamus ja kunnioitus toisia kohtaan. Kahvitarjoilun ohessa esittelimme itsemme ja keskustelusta syntyvän aineiston käyttötarkoituksen. Suostumuslomakkeen (liite 3) sisältö käytiin läpi yhdessä ennen allekirjoittamista ja nuorille painotettiin tilaisuuden osallistumisen vapaaehtoisuutta. Ennen kameran käynnistämistä nuoria pyydettiin esittelemään itsensä ja kertomaan hieman opiskelutaustoistaan. Nuoret olivat iältään 18–28-vuotiaita ja heillä oli erilaisia koulutustaustoja. Kaikilla oli taustalla joko väliaikaisia tai pysyvästi keskeytyneitä ammatillisia opintoja. Lisäksi osalla oli pidempiaikaista toimeentuloa. Kahdella nuorella oli loppuun asti suoritettut ammattitutkinnot. Keskustelun tapahtumahetkellä kukaan nuorista ei ollut aktiivisena ammatillisissa opinnoissa.

Esittelykierron sekä keskustelun aloitus haluttiin toteuttaa toiminnallisesti jännityksen vähentämiseksi sekä keskustelun herättämiseksi. Näin pyrittiin helpottamaan nuorten osallistumista keskusteluun laskemalla kynnystä osallistua. Tarkoituksena oli nostaa energiatasoa, luoda myönteistä ilmapiiriä ja edistää ryhmän jäsenten välistä luottamusta, muutenkin kuin puhumalla. Alun epävarmuuden purkamista ja ryhmäytymistä edesauttavat tarjoilut sekä esittelykierron tuottama kokemus ”meistä”. Luovin tekniikoin voidaan myös vapauttaa keskustelua ja tunnelmaa. (Valtonen 2005: 226–237.)

Ryhmäkeskustelussa käsiteltävät teemat edellyttävät aiheeseen perehtymistä, jotta keskustelu voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisiin teemoihin. Tutkimusaihe ja -kysymykset on muutettava muotoon, jota tutkittavan on mahdollista ymmärtää. (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006: 56.) Tässä opinnäytetyössä oli tärkeää muokata teemat selkeästi ymmärrettävään muotoon, jotta nuorten olisi helppo osallistua keskusteluun. Tästä syystä keskustelun teemat esitettiin kysymysmuodossa (kuvio 3).

Kuvio 3. Ryhmäkeskustelun teemat.

Opinnäytetyön teoriapohjana käytettävän inhimillisen toiminnan mallin käsitteet ohjasivat muodostamaan keskusteltavat teemat. Teemat muodostettiin tarkastelemalla ensisijaisesti tahdon osatekijöitä; henkilökohtainen vaikuttaminen, arvot ja mielenkiinnon kohteet. Lisäksi taustatietona käytettyjen hankkeiden antama tieto ohjasi muodostamaan olennaisia kysymyksiä. Hankkeista nousi erityisesti esille NEET-nuorten kokemat haasteet sekä tuen tarve opinnoissa. Tarkoituksena oli kartoittaa millaisia haasteita nuoret ovat kohdanneet ja millaista tukea he ovat saaneet opintoihin liittyen. Koska motivaation merkitys opintoihin sitoutumiseen valikoitui opinnäytetyön näkökulmaksi, haluttiin nuorten kanssa keskustella siitä, mikä heitä motivoi opiskelemaan sekä millä perusteilla he ovat valinneet aiemmat opintonsa. Myös nuorten kokemukset NOVAK-valmennuksesta kiinnostivat.

Teemoista muodostetut kysymykset oli etukäteen kirjoitettu kuudelle seinään kiinnitettylle paperille. Tämä toimi samalla myös orientoivana toimintana edessä olevalle keskustelulle. Ennen keskustelun alkua nuoret siirtyivät kukin valitsemansa paperin eteen. He vastasivat jokainen vuorollaan jokaiseen esitettyyn kysymykseen. Kierroksen päätyttyä keskusteltiin suunnitelman mukaisesti jokaisen paperin sisällöstä vuorollaan. Tämän osuuden tarkoituksena oli herätellä ajatuksia ja johdatella keskustelua aiheisiin. Ryhmä-

keskustelu alkoi aktiivisesti, mutta hiipui hieman loppua kohden. Keskustelun aktivoimiseksi nuorille esitettiin kysymyksiä lopulta kohdistetusti jokaiselle erikseen.

Keskustelulle oli varattu aikaa 10–15 minuuttia teemaa kohden, riippuen siitä kuinka paljon keskustelua heräisi. Tarkasti tehty suunnitelma aikatauluineen toi varmuutta ja antoi mahdollisuuden soveltaa suunnitelmaa keskustelun edetessä. Koko tilaisuus kesti lopulta 1,5 tuntia. Ryhmäkeskustelun osuus oli noin 1 tunti ja 10 minuuttia. Tallenne säilytettiin asianmukaisesti tietosuojaa noudattaen Metropolia Ammattikorkeakoulun tietokoneella, oman käyttäjätunnuksen takana. Tallenteessa ei mainittu keskusteluun osallistuneiden nimiä. Litteroidussa aineistossa puheenvuorot merkattiin tunnisteilla N1–N6 tarkoittaen ”Nuori1”, ”Nuori2” jne. Aineiston pitämiseksi selkeänä päätettiin jättää litteroinnista pois turhia täyteilmaisuja kuten ”niinku”, ”sitteku”, kuitenkin huomioiden, että asia sisältö ei muutu. Myöskään taukoja tai hiljaisuutta ilmaisevia symboleja ei kirjoitettu. Nuorten käyttämää puhekieltä käytettiin sellaisenaan. Litteroinnissa käytettiin word-tiedostoa ja tekstiä kertyi 9 sivua.

4.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Aineiston käsittelyssä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, koska opinnäytetyölle oli ennalta valittu teoria, jonka mukaan haluttiin tarkastella aineistoa. Aineiston litteroinnin jälkeen aineistoa luettiin useaan otteeseen ja siitä heränneistä ajatuksista keskusteltiin. Vaikka aineisto oli jo alun perinkin jaettu teemoihin, pyrittiin aineistoa lukiessa unohtamaan ryhmäkeskustelua varten mietityt teemat ja kysymykset, jotta olisi mahdollista löytää aineistosta isompia kokonaisuuksia ja yhteneväisyyksiä sekä mahdollisia uusia näkökulmia. Yhteneväisyyksien löytämiseksi käytettiin tyypittelyä. Tyypittelyssä etsitään tiettyjen teemojen sisältä näkemyksille yhteisiä ominaisuuksia ja muodostetaan näistä yhteisistä näkemyksistä ns. yleistys eli tyypiesimerkki (Tuomi & Sarajärvi 2009: 93). Tyypittelyn tarkoituksena oli pelkistää tekstiä ja löytää sitä kautta yhteiset isot teemat nuorten käymästä keskustelusta. Aineistoa lukiessa palattiin tutkimuskysymysten äärelle ja koitettiin poimia tutkimuskysymysten kannalta oleellista tietoa ja karsia ns. ylimääräinen tieto pois.

Teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaan alkuperäisiä ilmaisuja pelkistetään tiiviimpään muotoon tarpeellisen tiedon esiintuomiseksi (Tuomi & Sarajärvi 2009: 96–97). Pitkistä puheenvuoroista eroteltiin mahdolliset eri aiheisiin liittyvät teemat, sekä suodatettiin tut-

kimuskysymysten kannalta epäoleellinen tieto pois. Myös turhia sanoja karsittiin alkuperäisistä ilmaisuista pitämällä kuitenkin huolta siitä, ettei asiasisältö muutu. Analyysin havainnollistamiseksi tehtiin taulukko.

Taulukko 1. Esimerkki nuorten alkuperäisten ilmaisujen pelkistyksestä (Tuomi & Sarajärvi 2009: 118 mukailten).

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
Kyllähän siitä tulis heti motivaatio jos tajuis et nyt mä jaksan mennä kouluun. Mua jotenkin pelottaa toi ajatus ku en oo käyny moneen vuoteen missään, et se ajatus mennä kouluun.	Ajatus kouluun menosta pelottaa, koska en tiedä jaksaisinko.
Siel oli kaikki alan opiskelijat samassa huoneessa. Meit oli siel 60 oppilasta. En oikee digannu siitä. Hirvee häly koko ajan. Oli vaikee keskittyä.	Luokkakoko oli liian suuri. En pystynyt keskittymään hälyssä.
Motivaatio tipahti. Tuli hirveen stressaava juttu. Piti hampaat irveessä vääntää. Siinä lopahti motivaatio.	Liian kova tahti oli stressaavaa ja motivaatio loppui.
No mullon tottakai ollu siinä myös se et min-kälaiset jutut on kiinnostanu ylipäättään ja mikä on tuntunu omalta jutulta ja sit myös vähän se et miten se työllistää, työllisyystilanne ja se et mihin kaikkeen sillä pääsee.	Oma kiinnostus, työllisyystilanne ja mahdollisuus työllistyä laajemmin (vaikuttivat opintojen valintaan).

Tuomen ja Sarajärven mukaan analyysin alaluokat syntyvät aineistosta, mutta yläluokat tuodaan teoriasta. Alaluokat muodostetaan pelkistettyjen ilmaisujen sisällöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 117.) Aineistosta muodostui 11 alaluokkaa, joista johdettiin valitun teorian käsitteisiin viitaten viisi yläluokkaa.

Taulukko 2. Opintoihin sitoutumiseen liittyvät tekijät (Tuomi & Sarajärvi 2009: 118 mukailten).

Alaluokat	Yläluokat	Inhimillisen toiminnan mallin käsite
1. Oma jaksaminen 2. Oman osaamisen tiedostaminen	Usko oman toiminnan tehokkuudesta	Tahto
3. Mahdollisuus vaikuttaa omaan opintopolkuunsa 4. Mielenkiinnon kohteiden vaikutus opintojen valintaan	Valintojen tekemisen mahdollisuus	Tahto
5. Ammatin saamisen ja elannon ansaitsemisen merkitys 6. Tulevaisuusnäkökulma 7. Sosiaalisten suhteiden merkitys	Omien arvojen mukainen elämä	Tahto
8. Arkirytmien tärkeys 9. Rutiinit	Säännöllinen arki	Tottumus
10. Ymmärrys opiskelijoiden haasteista oppilaitoksissa 11. Sosiaalisen ympäristön tuki	Oikea-aikainen ja oikeanlainen ympäristön tuki	Ympäristö

Viisi yläluokkaa nimettiin inhimillisen toiminnan mallin mukaan ja yhdistettiin mallin käsitteisiin. Tässä yläluokiksi muodostuivat myös mallin mukaiset tottumus ja ympäristö. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaan teoria ohjaa analyysiä, mutta antaa kuitenkin vapauden tulkita aineistoa sen mukaan, mitä siitä nousee. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 96–97.) Yhdessä nämä tekijät tukevat opintoihin sitoutumista nuorten näkökulmasta.

5 Opintoihin sitoutumista tukevia tekijöitä

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tulokset, joiden avulla pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset ovat 1. Millaiset tekijät tukevat nuoren sitoutumista opintoihin heidän omasta näkökulmastaan? 2. Mitkä tekijät ovat nuorten mielestä huomioitava, jotta siirtyminen Novak-valmennuksesta opintojen pariin olisi sujuvaa? Tulokset on määritelty ryhmäkeskustelun pohjalta, joka käytiin NOVAK-valmennuksessa mukana olevien kuuden nuoren kanssa syyskuussa 2019. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla koottiin nuorten kokemuksia opinnoista ja NOVAK-valmennuksesta. Tämän kautta pystyttiin määrittämään viisi tekijää, joilla on vaikutusta nuorten opintoihin sitoutumiseen heidän omasta näkökulmastaan. Nämä tekijät ovat usko oman toiminnan tehokkuudesta, valintojen tekemisen mahdollisuus, omien arvojen mukainen elämä, säännöllinen arki sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen ympäristön tuki. Tulokset esitellään taulukon 2 mukaisessa järjestyksessä käyttäen esimerkkeinä nuorten omia kommentteja keskustelusta, jotta syntyisi kokonais käsitys ilmiöstä. Esimerkit valikoituvat sisältönsä mukaisesti niin, että ne täsmentävät ja avaavat lisää määriteltyjä tuloksia.

5.1 Usko oman toiminnan tehokkuudesta

Usko oman toiminnan tehokkuudesta ilmeni nuorten näkemyksinä omista kyvyistään, voimavaroistaan ja mahdollisuuksistaan liittyen opintoihin. Keskustelusta kävi ilmi, että nuorten käsitykseen omista kyvyistään vaikuttivat esimerkiksi koulusta saadut arvot. Osa nuorista teki valinnat jatko-opiskelupaikasta perustuen saatuun arvosanaan tai opintojen keskiarvoon. Nuorilla oli käsitys siitä, että ammattiopinnoissa opetuksen vaativuus korreloi oppilaitoksen sisäänpääsyvaatimusten kanssa. Nuoret hakivat ensisijaisesti oppilaitokseen, mihin he kokivat kykijensä, eli keskiarvonsa, mukaan pääsevän. Ja jättivät hakematta oppilaitokseen, mihin ensisijaisesti halusivat. Heille oli kuitenkin tullut yllätyksenä se, että heikollakin keskiarvolla opintoihin päässeenä opiskelijalta vaadittiinkin paljon, kuten yksi nuorista kuvailee asiaa:

Kaikki luulee et sinne on vaikee päästä, munki keskiarvo oli 7 jotain, mut pääsin sinne. Tosiaan siel vaaditaan tosi paljon.

Ne nuoret, joiden viimeisistä opinnoista oli jo kulunut aikaa, kertoivat huolestaan ja epävarmuudestaan jaksamisensa suhteen mahdollisten tulevien opintojen suhteen. Puheista kävi ilmi, että osalla nuorista käsitys omista kyvyistä oli negatiivinen. Ei uskottu, että on voimia ja jaksamista pysyä mukana yhä vaativammassa ammattiopinnoissa ja se

herätti suurta epävarmuutta. Keskustelusta kävi ilmi, että nuoret kokivat olevansa kykenemättömiä vaikuttamaan omaan jaksamiseensa. Tieto jaksamisesta motivoisi yrittämään heidän omien sanojensa mukaan.

5.2 Valintojen tekemisen mahdollisuus

Osalla nuorista oli näkemys siitä, millaista elämää haluaisi tulevaisuudessa elää ja he pitivät sitä yhtenä opintojen valintaan liittyvänä kriteerinä. Mainittiin esimerkiksi työ, jossa voi olla luova tai sellainen työ, jota voi tehdä olin- ja asuinpaikasta riippumatta. Jokainen nuori koki voivansa tehdä valintoja opintojensa suhteen. Oma kiinnostus, tulevaisuuden näkymät ja mahdollisuudet, aiemmat positiiviset kokemukset toiminnoista (esim. kotona lapsuudessa) ja mielekäs ammatinkuva nimettiin opintojen valintaan vaikuttaviksi tekijöiksi. Yksi nuorista kuvasi opintojensa valintaa seuraavasti:

No mullon tottakai ollu siinä myös se et minkälaiset jutut on kiinnostanu ylipäättään ja mikä on tuntunu omalta jutulta ja sit myös vähän se et miten se työllistää..työllisyystilanne ja se et mihin kaikkeen sillä pääsee. Esim yks iso asia tossa alassa et miks mä otin sen et siinä pääsee niin moneen paikkaan et se avaa niin paljon niitä ovia et se on järkevä valinta.

Nuorilla oli joko käsitys tai omakohtainen kokemus siitä, että omaan opintopolkuunsa pystyy vaikuttamaan melko hyvin ja he myös osasivat nimetä erilaisia konkreettisia vaikutuskeinoja. Tällaisia keinoja olivat esimerkiksi erikoistumislinjan valinta, työharjoittelu- paikkojen valinta tai valinnaisten aineiden valinta oman kiinnostuksen ja tavoitteiden mukaan. Opintojen räätälöinti itselle sopivaksi oli myös osalle tuttua aiemmista opinnoista. Nuorten mukaan oppilaitosten henkilökunnan kanssa on pystynyt neuvottelemaan esimerkiksi aikataulullisista järjestelyistä. Valintojen tekemisen mahdollisuus oman kiinnostuksen mukaan, omaa alaa valitessa sekä opintojen sisällä, koettiin positiivisena asiana.

5.3 Omien arvojen mukainen elämä

Nuorille yksi merkittävä opintojen pariin hakeutumisen ja koulussa olemisen motivoiva tekijä oli sosiaalinen verkosto. Koulussa heidän oli mahdollista nähdä kavereita sekä solmia uusia kaverisuhteita. He olivat tietoisia, että kotiin jäämällä on riski syrjäytyä. Vaikka nuoret kokivat opiskelun isoissa ryhmissä haastaviksi, he kuitenkin pitivät opiskelun tuomaa osittain pakollistakin sosiaalistumista hyvänä asiana. Yksi nuorista kuvasi asiaa seuraavasti:

Joo onhan se tietynlaista, kun koulus käy niin pakkohan siinä on olla sosiaalinen ja jos yksin jää tavallaan himaa ni siinähä just päinvastoin erakoituu ihmisistä.

Puheissa korostui koulukavereiden tärkeys osana opiskelua. Ylipäätään he kokivat sosiaalisen kanssakäymisen opiskelun ohella positiivisena asiana.

Keskusteltaessa opintoihin liittyvistä motivaatiotekijöistä, nuoret mainitsivat ammatin saannin ja elannon ansaitsemisen. Osa nuorista oli jo opintoja valitessaan pohtinut tulevaa työllisyystilannetta ja mahdollisia paikkoja, missä työskennellä tulevaisuudessa. Halu tulla toimeen omillaan ja ansaita oma elantonsa olivat nuorille merkittäviä tekijöitä opintojen loppuun suorittamisessa. Keskustelun perusteella kävi ilmi, että nuorilla oli vahva näkemys siitä, että ammatin saaminen ja oman elannon hankkiminen olivat tärkeitä ja tavoiteltavia asioita. Nuoret tiedostivat opintojen loppuun suorittamisen merkityksen ammatin saamiselle ja tulevaisuudelle.

5.4 Säännöllinen arki

Nuorten keskusteluissa korostui säännöllinen arki perustavanlaatuisena osatekijänä elämässä. Keskusteluissa mainittiin useaan otteeseen seuraavat termit, kuten säännöllinen tekeminen, päivärytmi, pysyvyys elämässä ja rutiinit. Nuoret pohtivat, että säännöllinen tekeminen päivittäin auttaa heitä motivoitumaan myös muihin arkisiin toimintoihin opiskelun lisäksi. He tiedostivat arjen rutiinien positiivisen vaikutuksen. Puheenvuoroista kävi ilmi, että osalle nuorista säännöllisten arkirutiinien noudattaminen oli haastavaa ja samalla he kuitenkin tiedostivat, että säännöllinen päivärytmi tukisi heidän jaksamistaan ja opiskelua.

Nuoret kokivat Novak-valmennuksen avulla pystyvänsä harjoittelemaan päivittäisessä arkirytmisissä pysymistä sekä sen kautta säännöllisen arkirytmien löytymistä. He kokivat, että arkirytmien harjoittelu on ikään kuin harjoittelemista opiskelupäiviä varten ja he tiedostivat opiskelun tuovan vastavuoroisesti tarvittavaa rutiinia elämään. Yksi nuorista kuvasi tämän hetkistä arkeaan Novak-valmennuksessa näin:

Et nyt tulee se et lähteeki sillo johonki ettei jää vaan ihmettelee jotain ruokaa tai tv:tä tai pelejä tai mitä ikinä..siinä tulee just se et sä heräät, meet suihkuun, syöt ehkä jotain ja sit tajuut et sun pitää kohta lähtee ja sit sä lähet..sitä harjottelee ni se on sit se koulurytmi periaatteessa.

5.5 Oikea-aikainen ja oikeanlainen ympäristön tuki

Vaativuustekijöiksi opinnoissa nuoret nimesivät liian kovan etenemistahdin sekä liian suuren työmäärän, jotka he kokivat stressaavina ja motivaatiota heikentävinä. Myös isot ryhmäkoot ovat yksi kuormittava tekijä nuorten opinnoissa. Nuorten mukaan iso ryhmäkoko vaikutti keskittymiskykyyn heikentävästi. Heidän mukaansa suurella ryhmäkoolla oli myös negatiivinen vaikutus luokan sisällä olevaan ryhmädynamiikkaan ja ilmapiiriin. Myös opettajalta saatu huomio koettiin riittämättömäksi isossa ryhmässä. Ison ryhmäkoon haitat korostuivat kaikilla nuorilla, ja kokemus Novak-valmennuksesta oli positiivinen nimenomaan pienen ryhmäkoon vuoksi. Näin yksi nuorista kuvasi ajatuksiaan pienestä ryhmäkoosta ja Novak-valmennuksesta:

Oon myös ite huomannu, että pienryhmässä on paljo parempi meininki ku normi luokassa. En tiä onko se sit siinä ku se on niin pieni. Heti ekana päivänä ku tuli, oli ihan sairaan hyvä vastaanotto, ni sen takia tässä jaksaa käydä.

Nuorilla oli kokemus, että koulun henkilökunnan kanssa on pystytty keskustelemaan tarvittaessa. Kuraattorit ja opinto-ohjaajat ovat heitä, joiden kanssa on ollut mahdollista keskustella ja sopia käytännön asioista. Keskustelusta ei käynyt ilmi, missä vaiheessa apua on haettu tai saatu suhteessa nuoren tilanteeseen. Suurimmalla osalla nuorista oli kokemus siitä, että koulun puolesta saatu tuki on ollut riittävää. Toisaalta tuli myös esille kokemuksia siitä, että vaikeita henkilökohtaisia elämäntilanteita ei oltu ymmärretty tai, että henkilökunnalla ei ole ollut aikaa kuunnella nuorta. Nuoret olivat yrittäneet oma-aloitteisesti keskustella henkilökunnan kanssa opintojen kuormittavuuden helpottamisesta. Keskusteluista kävi ilmi, että tukea osattiin hakea omiin tarpeisiin, mutta aina ei onnistuttu saamaan tarvittavaa tukea henkilökunnan puolesta. Yksi nuorista kertoi opinnoissa kohtaamastaan ymmärryksen puutteesta seuraavasti:

Ei välttämättä ymmärretä, sitä että joillaki voi olla vaikeit tilanteita. Että jos omassa elämässä tapahtuu tosi paljo..jos yritti että voisko keventää, niin vastaus oli että ei. Jos on hetkii, että ei pysty, niin sitte ei jeesata siinä välttämättä nii paljo.

Nuorten keskusteluissa korostui perheeltä ja etenkin vanhemmilta saatu tuki tai sen puute. Toisilla nuorista oli positiivinen ja vahva kokemus vanhemmilta saadusta tuesta ja toisilla oli kokemus siitä, että perheeltä ei oltu saatu tukea, vaikka sitä olisi toivottu. Yksi nuorista kertoi vanhemmiltaan saamastaan tuesta näin:

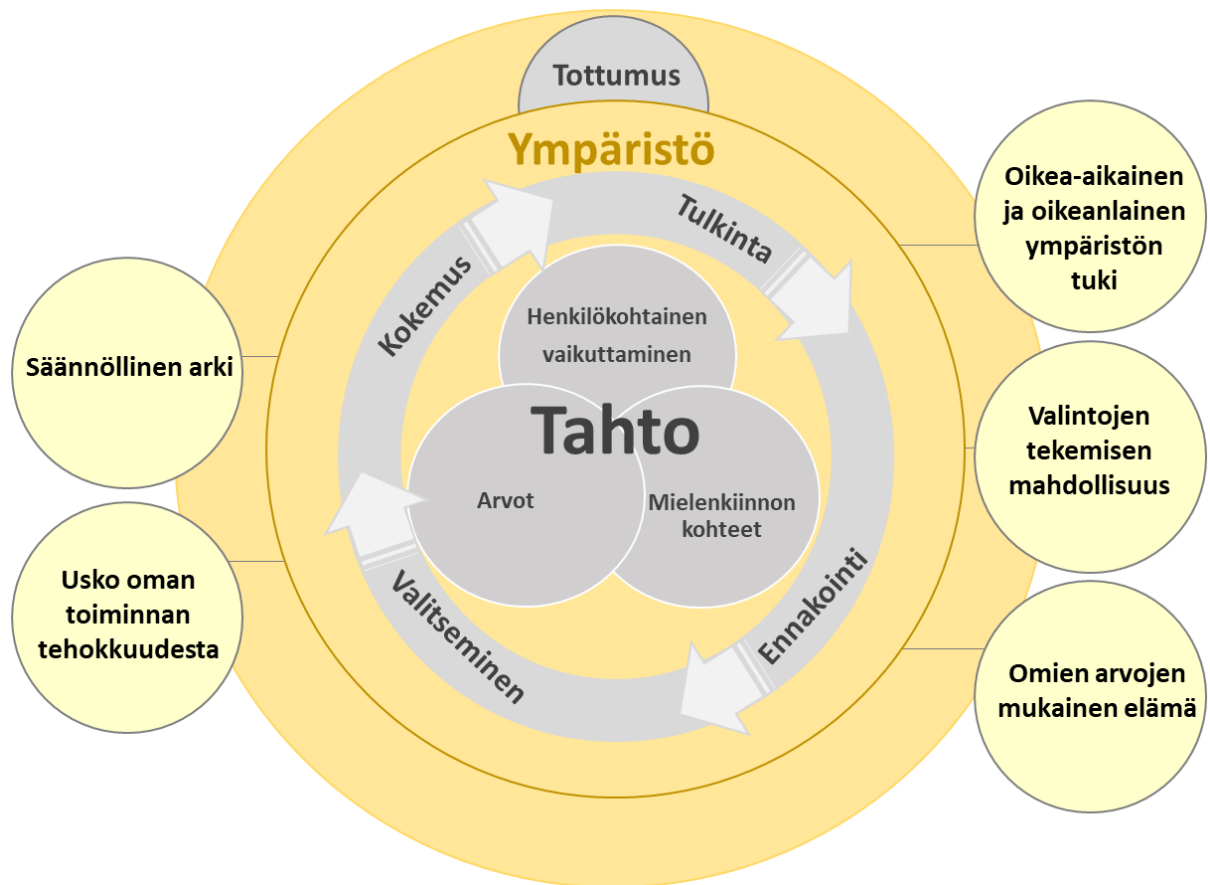
Mulla mutsi on ollu tukena aina. Molemmilta saanu tukea. Se on aina passittamassa menemää joka paikkaa ja koulussa varsinki oli tyytyväinen ku mä olin käyny

sielä jonki aikaa. Oli yks jakso, että olin pari vuotta ilman duunii tai koulua, ni sit ku vähä aikaa kävi siel, ni oli vanhemmat ylpeitä. Niiltä mä oon saanu tukee.

Keskustelusta kävi ilmi, että nuoret kokevat tärkeäksi kannustamisen ja positiivisen palautteen saamisen. Nuorten puheista ilmeni, että perheen tuki oli tärkeää ja he olivat itsekin huomanneet tuen vaikutuksen opintoihin hakemiseen ja niiden parissa pysymiseen. Nuorille on tärkeää tulla kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi.

6 Johtopäätökset

Tutkimuskysymykset koskivat sekä nuorten sitoutumista opintoihin, että siirtymistä Novak-valmennuksesta opintojen pariin. Tässä kappaleessa tuloksia tarkastellaan inhimillisen toiminnan mallin tahdon, totumuksen ja ympäristön kautta, sekä sitä, kuinka tahdon prosessi näyttäytyy nuorten sitoutumisessa (kuvio 4). Tahdon prosessi on henkilön toiminnallisten kokemusten, tulkinnan, ennakoinnin ja valinnan prosessi (kuvio 1). Lisäksi tarkastelemme tuloksia suhteessa opinnäytetyön taustatietoon. Opinnäytetyön taustatietona käytettiin nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehtyjä sekä ammatillisia opintoja koskevia kotimaisia hankkeita, tutkimuksia ja opinnäytetöitä.

Kuvio 4. Opintoihin sitoutumiseen vaikuttavat tekijät tahdon prosessissa. (Tayloria 2017: 39 mukailen.)

Opintoihin sitoutumiseen vaikuttavat useat eri tekijät, kuten kuviosta (kuvio 4) on nähtävissä. Nuoren opintoihin sitoutumiseen vaikuttavat niin motivaatio (tahto) kuin hänen yksilölliset tapansa ja omaksutut roolinsa (tottumus). Lisäksi ympäristöllä on vaikutusta näihin tekijöihin. Tavat ja roolit (tottumus) vaikuttavat nuoren ajankäyttöön, kun taas sosiaalisen ympäristön kuten perheen ja ystävien odotukset vaikuttavat siihen, kuinka nuori toimii eri rooleissaan. (Hautala ym. 2016: 235–241.)

Tulosten mukaan opintoihin motivoitumiseen vaikuttavat nuoren usko oman toiminnan tehokkuudesta, omien arvojen toteuttaminen sekä valintojen tekemisen mahdollisuus. Nämä tekijät vaikuttavat nuoren toiminnan, eli opiskelun, merkityksellisyyteen ja mielekkyyteen, mikä puolestaan tukee sitoutumista.

Omien arvojen mukaiseen toimintaan osallistuessaan nuorelle syntyy kokemus tärkeydestä, turvallisuudesta ja yhteenkuuluvuudesta. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan yksilön arvoja ohjaa kulttuurista lähtöisin olevat arvot, jotka ohjaavat ihmistä tekemään valintoja. Arvoihin liittyy myös tunne velvollisuudesta toimia oikein. (Taylor 2017: 46, 149.) Opinnoissa eteneminen sekä niiden suorittaminen loppuun mahdollistavat nuorelle tunteen ja kokemuksen siitä, että hän kuuluu omaan yhteisöönsä ja on yhteiskunnan jäsen. Nämä antavat opiskelulle merkityksen. Opiskelu, ammatin saaminen ja työnteko ovat yhteiskunnallisesti hyvinä ja merkittävänä pidettyjä arvoja, jotka vaikuttavat myös näiden nuorten arvomaailmaan. Myös omasta perhekulttuurista nousevat arvot vaikuttavat nuoren valintoihin. Vanhemmilta tai perheeltä saatu hyväksyntä tai heidän odotuksiinsa vastaaminen ohjaavat nuorta toimimaan yhteisesti hyväksytyjen arvojen mukaisesti. Nuorilla on halu tehdä arvojensa mukaisia asioita eli opiskella, saada ammatti ja ansaita elantonsa.

Havighurstin (1948) mukaan koulutukseen hakeutuminen ja ammatinvalinta ovat nuoruuden keskeisimpiä kehitystehtäviä ja niissä onnistuminen on nuoren tulevaisuuden kannalta tärkeää (Nurmi 2015: 161–162). Nuorilla on selkeä käsitys siitä mikä merkitys koulutuksella on heidän tulevaisuudelleen. Halu saada ammatti ja ansaita elanto olivat nuorille merkityksellisiä asioita. Osana nuoruutta ja aikuistumista kuuluu samalla suuremman vastuun saaminen ja se voidaan kokea kuormittavana ja haastavana. Sosiaalisen ympäristön odotukset voivat myös lisätä kuormittavuutta nuoressa entisestään. Helmi-hankkeessa huomioitiin positiivisena se, että nuoret pitivät haasteista huolimatta

opintoja tärkeinä tulevaisuutensa kannalta (Parkkila ym. 2018). Keskusteluun osallistuneilla nuorilla on olemassa vahva tarve ja halu opiskella ja suorittaa opinnot loppuun ja tämä ohjaa heidän valintojaan ja toimintaansa.

Useimpien hankkeiden yhdistävä teema on nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Koulutus ennaltaehkäisee syrjäytymistä, vahvistaa nuoren sosiaalista ympäristöä ja mahdollistaa identiteetin rakentumisen (Myrskylä 2012; Sipilä, Kestilä & Martikainen 2011; Nurmi 2015: 161–162). Koulutus mahdollistaa nuoren osallisuuden ja osallistumismahdollisuudet yhteiskunnassa sekä koulutuksen kautta nuori voi kokea yhteenkuuluvuutta ja kokea itsensä tärkeäksi. Sosiaalinen verkostoituminen oli nuorille yksi tärkeimmistä opintoihin sitouttavista tekijöistä. Kaverisuhteet olivat yksi syy mennä kouluun. Kaverisuhteista saatu positiivinen kokemus toi nuorille mielekkyyttä opintoihin. Opinnoissa koettu tyytyväisyys lisää opintojen merkityksellisyyttä ja sosiaaliset suhteet myös mahdollistavat nuorelle tunteen yhteenkuuluvuudesta. Opintojen tuoma yhteenkuuluvuus ja kaverisuhteet ennaltaehkäisevät osaltaan syrjäytymistä.

Sosiaalisella ympäristöllä on monia vaikutuksia nuorten opintoihin sitoutumiseen. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan ympäristö mahdollistaa, tukee, estää tai vaikeuttaa toimintaa (Hautala ym. 2016: 240–243). Sosiaaliset verkot eli kaverisuhteet koulussa tukevat sitoutumista tuottamalla nuorelle mielekkyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kaverisuhteet tai luokassa vallitsevat tavat ja roolit voivat osaltaan vaikuttaa nuoren valintoihin ja mielenkiinnon kohteisiin. Ryhmän roolit ja tavat voivat erota nuoren omista, joten ryhmän sisäiset tavat, roolit ja odotukset vaikuttavat siihen miten nuori sopeutuu osaksi ryhmää. Jos nuori omaksuu haitallisia rooleja tai tapoja kaveripiiristään, esimerkiksi tavan olla poissa oppitunneilta, voivat ne vaikeuttaa opintoihin sitoutumista. Tukemalla ja vahvistamalla nuoren uskoa oman toiminnan tehokkuudesta, käsitystä omista arvoistaan, mielenkiinnon kohteistaan ja taidoistaan on mahdollista ennaltaehkäistä ryhmästä omaksettujen haitallisten roolien ja tapojen vaikutusta nuoren ajankäyttöön ja valintoihin.

Valintojen tekemisen mahdollisuus tukee nuoren opintoihin sitoutumista mahdollistaessa nuoren kokea mielekkyyttä valinnoistaan. Nuoren on mahdollista myös kokea, että hän pystyy vaikuttamaan omaan toimintaansa ja mahdollisuuksiinsa. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan ihminen on taipuvainen valitsemaan toimintoja, jotka kokevat miellyttäväksi. Ihminen kokee miellyttävänä toiminnan, jonka valintaan hän on voinut itse vaikuttaa. Ihminen kiinnittää huomiota niihin vaihtoehtoihin, mitkä vastaavat hänen kykyjään, mielenkiinnon kohteitaan ja velvollisuuksiaan. (Taylor 2017: 51.)

Nuoret tunnistivat erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa opintoihinsa, esimerkiksi valitsemalla omia mielenkiinnon kohteitaan vastaavia suuntautumisvaihtoehtoja, valinnaisaineita tai erikoistumislinjoja. Nuorten mahdollisuudet vaikuttaa omiin opintoihinsa, edesauttavat nuorten voimavarojen säilymistä sekä tukevat käsitystä omista vaikutusmahdollisuuksista. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan mielenkiinnon kohteet ilmenevät mielityksinä eri toimintoihin ja voivat antaa energiaa päivittäiseen elämään (Taylor 2017: 48). Nuori kokee positiivisena mahdollisuuden vaikuttaa omiin valintoihinsa. Positiivinen kokemus tukee koettua tyytyväisyyttä elämässä.

Tulosten mukaan nuorten opintojen valintaan vaikutti myös vahvasti se, millainen tieto heillä oli omista kyvyistään ja voimavaroistaan. Epärealistinen tieto omista kyvyistä rajaa pois mahdollisuuksia, joihin nuorella voisi todellisuudessa olla kykyjä tai kiinnostusta. Jos nuori tekee jotain mihin ei koe olevansa kykenevä, hän ei myöskään koe toimintaa miellyttäväksi. Nurmen mukaan myönteisen minäkuvan ja omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa uskomisen voidaan katsoa auttavan nuorta valitsemaan optimistisempia toimintastrategioita myös haastavissa tai vaikeissa tilanteissa. (Nurmi 2015: 159.) Nuorten näkemys heidän omista kyvyistään on negatiivinen. Tähän on vaikuttanut huonot kokemukset opintojen aikana. Positiiviset kokemukset opinnoissa auttavat nuorta vahvistamaan tietoa omista kyvyistä ja tunnetta oman toimintansa tehokkuudesta. Kun nuori uskoo oman toimintansa tehokkuuteen, hänen on mahdollista tehdä parempia valintoja ja saavuttaa toivomiansa tuloksia.

Opintoihin sitoutumista voidaan tukea mahdollistamalla nuorelle valintojen tekeminen omien yksilöllisten mielenkiinnon kohteiden ja vahvuuksien mukaan. Valintojen tekemisen mahdollisuus tulevien opintojen valinnassa on merkittävä tekijä, mikä itsessään tukee nuorten sitoutumista opintoihin sekä siirtymävaiheeseen. Valintojen tekemisen mahdollisuus omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti opintojen sisällä lisää myös opintojen mielekkyyttä nuorilla. Mielenkiinnon kohteet voivat myös muuttua, ja tämä voi osaltaan vaikuttaa opintoihin ja niihin sitoutumiseen.

Säännöllinen arkirytmä on jaksamisen kannalta tärkeää ja vaikuttaa näin ollen oleellisesti myös opinnoissa pärjäämiseen. Nuoret tiedostivat säännöllisen arkirytmän merkityksen opiskelun mahdollistamiseksi. Novak-valmennus oli merkittävä nuorille, juuri siksi, että he pääsivät harjoittelemaan arkirytmä ja ajankäyttöä. Novak-valmennuksesta heidän on mahdollista saada positiivisia kokemuksia arkirytmän toteuttamisesta. Positiivinen kokemus on mahdollista ennen kaikkea siksi, että kouluelämän kuormittavuus ei ole läsnä.

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan tottumuksen myötä omaksutut tavat säätelevät tyyppillistä ajankäyttöä sekä ohjaavat rutiinien mukaista toimintaa ja käyttäytymistä. Persoonalliset tavat taas vaikuttavat siihen, miten ihminen toimii tietyssä roolissa. Roolien mukainen käytös vaikuttaa siihen, miten ihminen käyttää aikaansa. (Hautala ym. 2016: 238.) Novak-valmennuksen kautta nuorilla on mahdollisuus harjoitella uusien tapojen omaksumista arkeensa. Positiivinen ja onnistunut kokemus säännöllisen arkirytmien noudattamisesta myös vahvistaa nuoren tunnetta omista kyvyistään. Heikko luottamus omiin kykyihin voi aiheuttaa ahdistuneisuutta ja johtaa haastaviksi koettujen tehtävien välttelyyn epäonnistumisen pelon takia (Nurmi 2015: 158–161).

Oikea-aikainen ja oikeanlainen ympäristön tuki korostuivat nuorten opintoihin sitoutumisessa. Nuoret osaavat tunnistaa tuen tarpeensa ja osaavat hakea apua tarvittaessa. Nuorten mukaan apua on ollut myös saatavilla. Koulusta saatu tuki koettiin suurimmilta osin riittävänä. Nuoret tuntuivat kaipaavan kuitenkin yksilöllistä kohtaamista ja ymmärrystä koulun henkilökunnalta yksilöllisiin elämäntilanteisiin ja haasteisiin. Se, että yksilöllistä tukea ei ollut saatavissa tarpeen hetkellä, vaikutti nuoriin negatiivisesti. Kun opinnoissa on haasteita pysyä mukana, eikä apua saa, vaikuttaa se nuoren opintoihin sitoutumiseen. Pieni ryhmäkoko koetaan usein hyväksi juuri siksi, että nuoren on tällöin mahdollista saada kaipaamansa yksilöllistä huomiota. Omalta perheeltä saatu tuki nousi kuitenkin koulusta saatavaa tukea tärkeämmäksi. Oli huomattavissa, että perheen saamalla tuella oli ollut positiivinen vaikutus nuoriin ja opintoihin sitoutumiseen. Perheeltä sai tukea ja vahvistusta omiin valintoihin ja toimintaan. Jos kotoa saatu perheen tuki oli koettu puutteelliseksi, kaipasi nuori yksilöllistä huomiota ja ymmärrystä koulun henkilökunnalta. Myös Helmi-hanke korostaa tuen lisäkehittelyn tarvetta, jotta pystyttäisiin vastaamaan nuorten yksilöllisiin tarpeisiin (Parkkila ym. 2018).

Taustatietona käytetyissä hankkeissa on mainittu nuorten kuulluksi tulemisen varmistaminen myönteisen ohjauskokemuksen avulla sekä opettajien ymmärryksen parantaminen yksilöllisten elämäntilanteiden vaikutuksista opinnoissa pärjäämiseen. Helmi-hankkeessa on huomioitu nuorten monipuolinen tukeminen sekä positiivinen kokemus omasta kyvykkyydestä vaikuttaa omaan menestykseen opinnoissa. Opinnoissa tarvittavien taitojen oppiminen ja ylläpitäminen vaativat tukea, ja etenkin NEET-nuorilla taidot voivat olla vielä puutteellisia. Ohjaustyöllä ja tuella on merkittävä rooli opintojen sujumisessa ja loppuun saattamisessa. (Parkkila ym. 2018.)

Yksilöllistä tukea voidaan lisätä ymmärtämällä nuorten erilaisia elämäntilanteita sekä ottamalla huomioon heidän yksilölliset voimavaransa ja haasteensa. Nuorten vähentyneet voimavarat liitettynä opintojen vaativuuteen lisäävät nuorelle kuormitustekijöitä, jotka voivat heikentää esimerkiksi jaksamista koulussa. Tämä voi vaikuttaa opintojen keskeytymiseen. Helmi-hankkeestakin käy ilmi, että uudistuneet koulutukset vaativat opiskelijalta entistä enemmän itseohjautuvuutta, joka taas vaatii opiskelijalta riittäviä taitoja toimia ja tehdä oikeita valintoja sekä uskoa omiin kykyihinsä (Parkkila ym. 2018).

Erityistä tukea tarvitsevat nuoret voivat olla herkässä asemassa siirryttyään ammatillisten opintojen pariin. Opintojen vaatimustaso voi yllättää ja siihen ei olla varauduttu. Kun yksilöllistä tukea ei saa kohtaamiinsa haasteisiin, vaikuttaa se opintojen keskeyttämiseen. Opintojen keskeytyminen heikentää nuoren uskoa omiin kykyihinsä entisestään. Oikea-aikaisella ja oikeanlaisella ympäristön tuella on mahdollista tukea nuorta opintoihin sitoutumiseen. Ohjaustyöllä voi tukea nuorta vahvistamaan uskoa omiin kykyihinsä. Nuorta voi auttaa mahdollistamalla nuorelle positiivisia kokemuksia esimerkiksi toimintaterapian keinoin ja tarkastella näitä kokemuksia, jotta saadaan realistinen käsitys ja tulkinta omista kyvyistä. Nuoren on mahdollista tämän jälkeen tehdä oikeita valintoja tulevaisuutensa suhteen.

Tänä päivänä nuori ohjaa itse omaa kehitystään yhä enemmän ja sosiaalinen ympäristö kuten kaveripiiri, koulutyö sekä koulutusvalinnat antavat suuntaa elämälle. Nuoruusiässä tehdyt valinnat luovat pohjaa sellaiselle elämäkululle, mitä nuori aikuisuudessaan tulee elämään. (Nurmi 2015: 142). Sosiaalisen ympäristön täytyisi tarjota tukea nuorelle vastuun ja odotusten kasvaessa osana aikuistumista. Nuoren yksilöllinen huomioiminen ja ymmärtäminen silloin, kun tuen tarve on ajankohtaista, tukee nuoren opintoihin sitoutumista.

Kun seurataan nuoren elämässä tapahtuvaa tahdon prosessia ja huomioidaan tahdon eri osatekijöiden sekä tottumuksen ja ympäristön vaikutus nuoren toimintaan ja valintoihin, voidaan ymmärtää nuoren sitoutumista opintoihin paremmin (kuvio 4). Kuulemalla nuoren kokemuksia, voidaan ymmärtää hänen tulkintaansa kokemuksistaan. Nuori tulee samalla kuulluksi ja ymmärretyksi. Nuorta voidaan tukea auttamalla häntä tulkitsemaan kokemuksiaan realistisesti, rakentavasti ja voimavaraletoisesti. Tulokannan kautta voidaan myös tukea nuorta havaitsemaan eri vaihtoehtoja ja sitä kautta tekemään valintoja, jotka ovat hänelle itselleen oikeita tulevaisuuden kannalta. Johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että ottamalla huomioon nuoren usko oman toimintansa tehokkuudesta

(tahto), valintojen tekemisen mahdollisuus (tahto), omien arvojen mukainen elämä (tahto), säännöllinen arki (tottumus) sekä oikea-aikaisen ja oikeanlaisen ympäristön tuen saaminen (ympäristö), voidaan edesauttaa tahdon prosessin toteutumista tarkoituksenmukaisesti nuoren opintoihin sitoutumisessa. Nuorten näkökulmasta opintoihin sitoutumista tukevat opinnäytetyössä esitetyt tekijät. Huomioimalla tahdon, totumuksen ja ympäristön vaikutukset nuoren toimintaan sitoutumiseen, voidaan nuorta tukea myös tärkeissä nivel- ja siirtymävaiheissa.

7 Pohdinta

7.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön tavoitteena oli laadullisen tutkimuksen menetelmin selvittää tekijöitä, jotka tukevat syrjäytymisvaarassa olevien nuorten opintoihin sitoutumista. Tavoitteena oli saada nuorten oma ääni kuuluville ja saada heidän näkökulmansa aiheesta esille. Saimme aineiston ryhmäkeskustelun avulla Nuori osallisena verkostoimisessa ammatillisessa kuntoutuksessa (NOVAK)- hankkeen NEET-statuksen omaavilta nuorilta ja tuotimme sen pohjalta arvokasta ja ajankohtaista tietoa nuorten opintoihin sitoutumiseen vaikuttavista tekijöistä.

Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikuttivat eniten kiinnostuksemme nuorten yhteiskunnallista asemaa kohtaan sekä ennaltaehkäisevä näkökulma. Nuorten syrjäytyminen on ilmiönä yhteiskunnallisesti vaikuttava ja halusimme opinnäytetyömme kautta tarkastella sitä. Koemme, että tulevaisuudessa on tärkeää tuoda esille erilaisia lähestymistapoja osaksi nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä. Halusimme osoittaa opinnäytetyölämme toimintaterapian tarpeellisuutta nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä kehitystyössä. Toimintaterapeutti on arjen ja osallistumisen asiantuntija, joten hänen näkemyksensä tasapainoisesta arjesta ja sen vaikutuksesta toimijuuteen ovat kokonaisvaltaisia. Tällä näkemyksellä toimintaterapeutti voi tuoda ymmärrystä jokaisen arjen osatekijän vaikutuksesta opiskeluun ja jakaa tätä ymmärrystä eri ammattiryhmien välillä.

Aloitimme opinnäytetyön aiheen kartoittamisen tarkastelemalla aiempia hankkeita koskien nuorten syrjäytymisen ennalta-ehkäisemistä. Näiden perusteella koimme, että nuorten omien näkökulmien kuulemiselle oli lisätarvetta. Hankkeista oli huomattavissa, että etenkin nivel- ja siirtymävaiheet ovat haasteellisia NEET-nuorille, joten halusimme myös huomioida kyseisen ilmiön opinnäytetyössä. Kuusi NOVAK-valmennuksessa olevaa nuorta toimivat kokemusasiantuntijoina aineistonkeruussa. Yli puolet keskusteluun osallistuneista nuorista olivat vasta aloittamassa NOVAK-valmennusta, joten heillä ei ollut vielä kokemusta itse valmennuksesta tai opintoihin siirtymisen vaiheesta.

Teorian valinta

Opinnäytetyössä halusimme ensisijaisesti tarkastella nuorten motivaatioon ja motivoitumiseen liittyviä tekijöitä. Olimme kiinnostuneita nuorten motivaatiosta opintoihin ja siitä, kuinka motivaatio vaikuttaa opintoihin sitoutumiseen. Inhimillisen toiminnan malli tarjosi

käsitteistön tarkastella motivaatiota ja toimintaan sitoutumista tarkemmin. Valitsimme tarkastelun kohteeksi yhden mallin käsitteistä, tahdon, joka viittaa henkilön motivaatioon. Koimme, että valittu teoria oli hyvä, mutta prosessin edetessä huomasimme, että valitsemamme näkökulma ei yksinään antanut tarpeeksi mahdollisuuksia tarkastella ja tulkita tuloksia. Aineistosta tuli esiin myös muita tärkeitä elementtejä kuten ympäristön ja tottumuksen vaikutus toimintaan sitoutumiseen. Näin ollen oli tarpeellista laajentaa näkökulmaa myös edellä mainittuihin mallin käsitteisiin.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa pohdimme tarkastelevamme aihetta inhimillisen toiminnan mallin sekä kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallin motivaatioon liittyviä käsitteitä hyödyntäen. Lopulta koimme, että inhimillisen toiminnan malli ja sen tarjoamat käsitteet riittävät tarkastelemaan aihetta tarpeeksi laajasti. Perustelimme yhden mallin valintaa myös sillä, että voisimme tarkastella sitä tarkemmin. Inhimillisen toiminnan malli antoi meille tarkoituksenmukaisen teoriapohjan tarkastella sitä, mistä olimme kiinnostuneita, eli nuorten motivaatiota ja sen vaikutuksia opintoihin sitoutumiseen. Jälkikäteen pohtiessa, inhimillisen toiminnan malliin olisi voinut yhdistää esimerkiksi Flow-teoriaa, jossa on hyvin samankaltaisia näkökulmia mielenkiinnon, motivaation ja merkityksen vaikutuksista toimintaan sitoutumiseen. Psykososiaalinen viitekehys olisi myös voinut osaltaan tarjota hyvän lisän tarkastella esimerkiksi nuoren ja ympäristön vuorovaikutusta sekä selviytymiskyvyn ilmenemistä ja sen vaikutusta opintoihin sitoutumiseen. Useamman teorian ja viitekehysten valinta olisi tuonut lisää näkökulmia aineistonkeruuseen sekä analyysiin.

Aineistonkeruu

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi ryhmäkeskustelun, joka noudatti teemahaastattelun mukaisia periaatteita. Aineistonkeruussa halusimme noudattaa terapeuttisen yhteistoiminnan mallin (Harra 2014) mukaista asiakaslähtöisyyttä, mikä on myös NOVAK-hankkeessa hyödynnetty toimintamalli. Ryhmäkeskustelun avulla saimme kerättyä nuorten kokemuksia ja näkökulmia ilmiöstä. Valittua aineistonkeruumenetelmää perustelimme myös sillä, että ryhmämuotoisen keskustelun avulla nuorten oli mahdollista saada vertaistukea ja rohkaisua itseilmaisuuksiin. Emme harkinneet esimerkiksi kyselylomakkeita, koska koimme, että nuoret saisivat keskustelun kautta kuulluksi tulemisen kokemuksen samalla, kun saisimme heiltä arvokasta tietoa. Suullisesti tapahtuvan aineistonkeruumenetelmän etuna on, että ymmärrys on mahdollista varmistaa sekä esittää tarkentavia li-

säkysymyksiä tarvittaessa. Olimmekin valmistautuneet siihen, ettei keskustelua välttämättä synny automaattisesti, miettimällä lisäkysymyksiä keskustelun tueksi. Mietimme lisäkysymysten muotoa tarkkaan, etteivät ne olisi liian johdattelevia eikä niihin voisi vastata yhdellä sanalla. Lisäkysymykset osoittautuivat tarpeellisiksi keskustelun vähäisen aktiivisuuden ja nuorten välisen varovaisen kommunikaation vuoksi. Keskustelu muodostui lopulta ryhmähaastattelun kaltaiseksi. Tähän vaikuttivat varmasti osaltaan oma kokemattomuutemme ohjaajina sekä se, että tilanne oli uusi ja tuntematon sekä meille että nuorille. Ennen kaikkea sillä, että puolet osallistujista olivat ensimmäistä päivää Novak-valmennuksessa, oli oletettavasti vaikutusta keskustelun aktiivisuuteen.

Koemme, että kattavamman tiedon saamiseksi ryhmäkeskustelu olisi ollut hyvä jakaa useampaan eri kertaan erityisesti ottaen huomioon nuoret osallistujina. Useammalla keskustelulla olisimme voineet saada nuorilta esimerkiksi konkreettisia ideoita siitä, millaista oikeanlainen ja oikea-aikainen tuki heidän mielestään voisi olla tai mistä yksittäisistä asioista, tavoista ja rooleista säännöllinen arki tarkemmin koostuu ja kuinka ne vaikuttavat opintoihin sitoutumiseen heidän kohdallaan. Samalla myös muulle aineistolle olisi ollut tilaa ja aikaa tulla esiin. Huomasimme myös, että keskittymisen ja jaksamisen kannalta keskustelun ei tulisi ylittää 60 minuuttia kerrallaan. Asiakasryhmä huomioon ottaen kertaluotoinen aineistonkeruu voisi toimia paremmin valmiiksi pohdittujen kysymysten muodostamana haastatteluna kuin keskusteluna. Koimme kuitenkin, että ryhmämuotoisessa aineistonkeruussa on enemmän potentiaalia kuin yksilöhaastatteluissa, joissa nuori voisi kokea olevansa kuulusteltavana, eikä hänellä välttämättä olisi tarvittavaa rohkeutta kertoa avoimesti kokemuksistaan toisin kuin ryhmässä.

Analyysi

Analysoimme litteroitua aineistoa teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Valitsimme kyseisen menetelmän, koska meillä oli ennalta valittu ohjaava teoria, jonka mukaan halusimme analyysissä edetä. Tässä kohdassa kiinnostuksemme oli fokusoitunut motivaatioon eli mallin käsitteeseen tahto ja sen tarkasteluun. Aineistosta tuli esille ennalta odotettuja asioita, mutta näiden lisäksi myös odottamattomia, kuten säännöllisen arjen merkitys sekä tulevaisuusorientoituneisuus. Analyysia tehdessä huomasimme, että tahto ja sen osatekijät ohjasivat meitä vahvasti ylitulkitsemaan aineistoa ja tekemään irrallisia johtopäätöksiä perustuen alkuperäisiin oletuksiimme. Tässä vaiheessa prosessia huomasimme myös, että tahdon osatekijöiden tarjoama näkökulma oli liian suppea, joten meillä oli haasteita luokitella aineistoa. Yritimme pakottaa aineistossa esiintyviä

teemoja teorian käsitteisiin, joihin ne eivät välttämättä sopineet. Pakottaminen tuntui väkinäiseltä, joten meidän oli tarpeen palata analyysissä takaisinpäin ja kävimmekin paljon keskustelua ja pohdintaa aiheesta. Lopputuloksena laajensimme mallin tarjoamien käsitteiden hyödyntämistä pelkän tahdon näkökulmasta myös tottumuksen ja ympäristön huomioimiseen. Tämän jälkeen tulokset alkoivat muokkautua selkeämmiksi.

Pohdimme, olisimmeko voineet välttyä aineiston pakottamiselta ennalta päätettyihin teorian käsitteisiin, jos olisimme käyttäneet jotakin muuta analyysimenetelmää. Se olisi voinut tuoda esille erilaisia teemoja sekä mahdollisesti myös vähentänyt meidän ennakkoletuksiamme aineistossa esiintyvään sisältöön. Teoriaohjaava sisällönanalyysi oli kuitenkin mielestämme sopiva menetelmä, koska se tuki meitä tarkastelemaan aineistoa teorian käsitteiden avulla ja sitä kautta auttoi meitä ymmärtämään motivaation vaikutuksesta opintoihin sitoutumiseen.

Oma oppiminen

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli haastava. Kokemattomuus tutkimuksen tekemisestä vaati paljon perehtymistä prosessiin. Selvitimme aihetta useista eri lähteistä, niin verkosta kuin tutkimuskirjallisuudesta. Tieteellisen tekstin tuottaminen oli haastavaa ja huomasimme useasti pohtivamme, kuinka saada hedelmälliset keskustelumme tekstiksi. Aluksi teoriapohjan rajaaminen tuotti hankaluuksia. Mieluisin vaihe prosessissa oli ryhmäkeskustelun suunnitteleminen ja toteuttaminen. Nuorten yhteistyöhalukkuus ja kiinnostus osallistumiseen oli ilahduttavaa. Vaikka tilanne oli jännittävä ja käsitteimme henkilökohtaisia asioita keskustelussa, jäi meille käsitys, että nuoret lähtivät hyvällä mielellä keskustelutilanteesta. Motivaatiotamme prosessiin toi se, että saimme vapaat kädet valita opinnäytetyömme aiheen ja näkökulman. Koemme, että tämä kertoi myös yhteistyökumppanimme luottamuksesta meitä kohtaan.

Jos tekisimme jotain toisin, toteuttaisimme ryhmäkeskustelut kolmena erillisenä kertana sekä lisäisimme teoriapohjaan tarkentavia ja laajempia kokonaisuuksia, joiden kautta tarkastella aihetta ja saatua aineistoa.

Tavoitteemme opinnäytetyössä oli noudattaa asiakaslähtöisyyttä koko prosessin ajan sekä osallistaa nuoret keskusteluun keräämällä heidän näkökulmiaan ja kokemuksiaan liittyen opintoihin sitoutumiseen. Onnistuimme tässä tavoitteessa. Vaikka aineisto jäi

odotettua suppeammaksi, saimme silti opinnäytetyön kannalta tarpeellisen tiedon vastataksemme tutkimuskysymyksiimme. Vastatakseen siirtymävaiheeseen liittyviin kysymyksiin tarkemmin tulisi aineistoa kerätä uudelleen valmistuksen edetessä tai loppuvaiheessa. Tällöin myös Novak-valmennuksesta saadut kokemukset ja hyöty nuorille olisi nähtävillä. Tulokset vahvistivat ja täydensivät taustatietona käytettyjen hankkeiden tuloksia. Etenkin nuorten kuuleminen ammattilaisten sijaan toi uutta näkökulmaa suhteessa aiempiin hankkeisiin. Taustateoria oli harkittu ja tuki aineiston tarkastelua siten, että pystyimme vastaamaan tutkimuskysymyksiimme ja lisäämään omaa ymmärrystämme tutkittavasta ilmiöstä.

Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt taitoamme hakea, rajata, tulkita ja arvioida kriittisesti tietoa. Tietomme ja osaamisemme eri tutkimusasetelmista ja -menetelmistä ovat kehittyneet merkittävästi. Tieteellisen tekstin tuottaminen on myös kehittynyt. Meille on syntynyt käsitys siitä, mitä tutkimusprosessin eri vaiheet sisältävät sekä mitä prosessilla kokonaisuudessaan tarkoitetaan. Omien näkökulmien perusteleminen ja mielipiteiden ilmaiseminen ovat myös saaneet harjoitusta prosessin myötä. Tarve toimintaterapia alan kehittämistä sekä tutkitun tiedon hyödyntämisestä osana työtä syventyivät.

Opinnäytetyöprosessi on opettanut pitkäjänteisyyttä, kärsivällisyyttä ja hyväksymistä. Prosessi on antanut tilaisuuden myös reflektoida omia työtapojamme ja käsityksiämme. Se on vahvistanut ammatti-identiteettiämme. Yhteistyömme on ollut sujuvaa ja aihe on ollut meille tärkeä. Yhteistyötämme on helpottanut se, että olemme olleet entuudestaan tietoisia toistemme työskentelytavoista ja vuorovaikutustyylistä. Siksi myös päätöksenteko on ollut sujuvaa ja yksimielistä.

Tietämys nuorten syrjäytymisestä ilmiönä sekä siihen liittyvistä tukitoimista on lisääntynyt. Toimintaterapian mahdollisuudet nuorten huono-osaisuuden vähentämisessä ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä ovat myös kirkastuneet opinnäytetyöprosessin aikana. Lisäksi on jäänyt vahva kiinnostus työskentelystä nuorten parissa työelämään siirtäessä.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Luotettavuuden arviointi on keskeinen osa tieteellistä tutkimusta. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on tutkimuksen uskottavuuden perusta. Hyvän tieteellisen käytännön mukaista on, että tutkijat työskentelevät tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen mukaisesti (rehellisyys, huolellisuus, tarkkuus), käyttävät tieteellisen tutkimuksen

vaatimusten mukaisia ja eettisiä menetelmiä tiedonhankinnassa ja arvioinnissa sekä huomioivat asianmukaisesti toisten tutkijoiden tekemän työn. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 21–22; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6–8.)

Noudatimme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyviä tieteellisiä käytäntöjä kaikissa opinnäytetyön vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019: 6–8). Haimme tutkimusluvan Helsingin kaupungin Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta. Olimme ohjeiden mukaisesti ennakoon yhteydessä sähköpostitse Stadin Ammattiopiston apulaisrehtoriin, joka ilmaisi tukensa opinnäytetyöllemme. Perehdyimme tutkimuslupahakemuksen vaatimusten mukaisesti lainsäädäntöön EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelylle asettamiin vaatimuksiin sekä vastuuseen tietojen lainmukaisesta käsittelystä. (Tutkimusluvut 2019.) Luottamuksellisuuden periaatteiden mukaisesti huolehdimme, että ryhmäkeskusteluun osallistujilla oli etukäteen riittävä tieto aineiston käytöstä, käsittelystä ja säilyttämisestä sekä tieto siitä, että tekijöinä noudattamme näitä ennalta sovitun mukaisesti. (Kuula 2006: 64.) Laadimme ryhmäkeskusteluun osallistuville tiedotteen ja suostumuslomakkeen (liitteet 1–2), joista kävi ilmi, että osallistuminen keskusteluun on vapaaehtoista ja, että osallistujien anonymiteettia kunnioitetaan koko opinnäytetyöprosessin ajan. Suostumuslomakkeet säilytetään yhteistyökumppanin toimesta lukollisessa kaapissa, kunnes ne hävitetään viimeistään joulukuussa 2019. (Tutkimusluvut 2019.)

Etsimme taustatietoa useista suomalaisista lähteistä arvioiden tiedon käytettävyyttä ja luotettavuutta. Käytimme tuoreimpia löytämiämme lähteitä ja jätimme haun ulkopuolelle vuotta 2010 aiemmat hankkeet, tutkimukset ja opinnäytetyöt. Taustatieto rajattiin koskemaan nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehtyjä sekä ammatillisia opintoja koskevia kotimaisia hankkeita, tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Taustatietoon ja kirjallisuuteen viitattessamme pyrimme käyttämään primäärilähteitä.

Ryhmäkeskustelun teemat muodostuivat sekä ohjaavan teorian teemoista että taustatietona käytetyistä hankkeista saamistamme tiedoista. Hankkeista nousi erityisesti esille NEET-nuorten tuen tarve sekä tyypillisimmät haasteet opinnoissa. Näkökulmaksi valitsimme inhimillisen toiminnan mallin tahto ja sen vaikutus opintoihin sitoutumiseen ohjasivat kiinnittämään erityistä huomiota nuorten motivoitumiseen opinnoissa. Muodostamamme teemat olivat siis perusteltuja ja niiden avulla oli mahdollista saada tarvittavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Keskusteltaessa NOVAK-valmennuksen hyödyistä, emme pystyneet saamaan kattavaa tietoa, sillä puolella osallistujista ei ollut vielä omakohtaisia

kokemuksia tai tietoa valmennuksen kulusta. Tähän emme olisi pystyneet varautumaan, sillä meillä ei ollut ennakkotietoa keskusteluun osallistujista, ja oletuksemme oli, että jokin osallistuja olisi jo mukana valmennuksessa.

Opinnäytetyön aineistonkeruu toteutui laadulliseen tutkimukseen soveltuvalla menetelmällä eli teemahaastattelua mukailevan ryhmäkeskustelun avulla. Keskusteluun osallistuneiden nuorten kokemukset keskusteltavista teemoista olivat eriäviä. Osalla nuorista oli takanaan useampi keskeytynyt opinto ja osalla ei. Kokemusten monipuolisuus lisäsi aineistonkeruun luotettavuutta. Luotettavuutta sen sijaan vähensi se, että enemmistö nuorista oli ensimmäistä päivää NOVAK-valmennuksessa, joten kokemusta valmennuksesta ei ollut vielä kertynyt. Olimme olettaneet saavamme runsaasti aineistoa keskustelun kautta, mutta se jäikin oletettua suppeammaksi, minkä takia jäimme pohtimaan keskustelun jakamista useampaan eri kertaan laajemman aineiston saamiseksi ja luotettavuuden lisäämiseksi. Myös aineistonkeruun menetelmän luotettavuutta olisi voinut lisätä ryhmäkeskustelun teemojen esittäminen etukäteen osallistujille sekä useampana kerrana toteutettu ryhmäkeskustelu. Toisaalta menetelmän luotettavuutta lisäsi hyvän pohjasuunnittelun lisäksi tehty huolellinen läpikäynti ja harjoittelu (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 26). Teemojen ennalta esittely olisi voinut mahdollistaa nopeamman pääsyn tutkittavan ilmiön äärelle. Useamman kerran toteutettavalla ryhmäkeskustelulla olisi ollut mahdollista syventää esiin nousseita teemoja ja näkökulmia sekä tehdä tarkentavia kysymyksiä. Myös luottamus ohjaajien ja osallistujien välillä olisi voinut lisääntyä kertojen myötä ja näin ollen vapauttaa keskustelua ja osallistujien välistä vuorovaikutusta.

Luotettavuutta pohdittaessa on mietittävä, miten tutkimuksen luonne ja tutkimusaihe ovat mahdollisesti vaikuttaneet siihen, kuinka tutkimukseen osallistuneet ovat vastanneet (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 27). Vaikka pyrimme huomioimaan mahdolliset kameran aiheuttamat häiriö- ja ahdistavuustekijät osallistujille sekä luomaan tilanteesta rennon, jotta osallistujat voisivat puhua vapautuneesti, on luotettavuuden kannalta otettava huomioon, että kuvaaminen on voinut vaikuttaa osallistujien itsesensuuriin ja osallistumiseen yleensä. Näihin asioihin on varmasti voinut vaikuttaa myös keskinäinen luottamus, kun suurin osa oli entuudestaan tuntemattomia toisilleen sekä aiheen sensitiivisyys, kun kyse oli henkilökohtaisten vaikeidenkin kokemusten jakamisesta. Pyrimme helpottamaan kuvaamisen tuomaa häiriötä asettamalla kameran mahdollisimman huomaamattomalle paikalle ja laittamalla sen päälle huomaamattomasti. Pystyimme hyödyntämään tässä toiminnallista aloitusta. Tilanteen kuvaaminen lisäsi toisaalta ilmapiiriin

rentoutta, sillä pystyimme keskittymään ja olemaan paremmin läsnä ilman kirjaamisen tarvetta. Lisäksi kuvaaminen lisäsi aineiston jatkokäsittelyn luotettavuutta, kun pystyimme saamaan kaiken keskustelun ylös ja näin ollen hyödyntämään tarpeellisen tiedon. Yksityisyyden ja tietosuojan mukaisesti, huolehdimme siitä, ettei aineisto tuhoudu, muutu tai joudu asianosattomien käsiin (Kuula 2006: 114).

Tutkijan eettinen velvollisuus on raportoida tutkimustulokset mahdollisimman rehellisesti ja tarkasti, mutta samaan aikaan suojella tutkittavia. Täydellistä objektiivisuutta ei vaadita vaan riittää, että tutkija pyrkii aktiivisesti tiedostamaan omat asenteensa ja uskomuksensa, ja koettaa parhaansa mukaan toimia siten, etteivät ne vaikuttaisi tutkimukseen liiaksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 23.) Tutkimustulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä rajoittavat aineistonkeruun pieni otanta. Tulosten luotettavuutta lisää tulosten yhteneväisyys aiempiin nuorten syrjäytymistä koskeviin hankkeisiin. Tulokset vahvistivat aiempaa käsitystämme siitä, että nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi on tarpeen tukea heitä opinnoissa erilaisen toimin. Tulosten tulkintaan vaikuttivat oletettavastikin omat ajatuksemme ja kokemuksemme aiheesta. Siksi pyrimme keskustelemaan paljon omista pohdinnoistamme ja valinnoistamme, jotta saisimme mahdollisimman objektiivisen lähestymistavan sekä aineiston analyysiin, että tulosten tulkintaan. Lisätäksemme tulosten luotettavuutta ja tukeaksemme omaa objektiivisuutta halusimme käyttää tekstissä mahdollisimman paljon osallistujien suoria sitaatteja kuvaamaan alkuperäistä keskustelua.

7.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat

Kuulemalla nuoria kokemusasiantuntijoina tuotimme tärkeää tietoa heidän näkökulmistaan, kokemuksistaan ja tarpeistaan. Tulokset ovat merkityksellisiä, sillä ne ovat syntyneet nuorten käymän keskustelun pohjalta. Nuoret ovat osaltaan saaneet äänensä kuuluville heitä itseään koskevassa asiassa. Koska NOVAK-hanke on päättymässä opin- näytetyön vasta valmistuessa, voidaan hankkeen avulla tuottamaamme ajankohtaista ja tarpeellista tietoa hyödyntää tulevissa hankkeissa sekä nuorten kanssa työskentelevien tahojen toimesta. Tulokset auttavat lisäämään ymmärrystä nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille siitä mitä huomioida, kun pyritään tukemaan nuorta opintoihin sitoutumisessa.

Koemme, että tekemämme työ on hyvä alku tuleville opinnäytetöille ja sitä kautta laajemmalle ymmärryksellä nuorten syrjäytymisen ehkäisemisestä opintoihin sitouttamisen avulla. Tulokset osoittivat, että toimintaterapian hyödyntäminen opintoihin sitouttamisessa olisi hyödyllistä, sillä arjen ymmärtäminen, ympäristön merkityksen huomioinen sekä motivaatioon liittyvien tekijöiden tunteminen ovat alan keskeisiä osaamisalueita. Tarvitaan kuitenkin lisää näyttöä toimintaterapian vaikuttavuudesta, mikäli halutaan osoittaa alan osaamisen merkitys nuorten tukitoimia kehitettäessä.

Ryhmäkeskustelu ajoittui valmennuksen syyskauden aloitukseen, joten suurimmalla osalla nuorista ei ollut vielä kokemusta NOVAK-valmennuksesta. Tästä syystä opintoihin liittyvistä aiemmista kokemuksista oli helpompi keskustella kuin mahdollisesta siirtymisestä takaisin kouluun. Vastatakseen tärkeisiin siirtymävaiheeseen liittyviin kysymyksiin tarkemmin tulisi aineistoa kerätä uudelleen. Olisi myös hedelmällistä pohtia yhdessä nuorten kanssa oikeanlaisia tuen muotoja osaksi opintoja. Tietoa voitaisiin jatko hyödyntää soveltamalla sitä esimerkiksi kehitettäessä toimintamallia kouluissa työskenteleville ammattilaisille. Näin saataisiin myös tarvittavaa lisänäyttöä alan hyödynnettävyydestä.

Lähteet

Cole, Marilyn B. & Tufano, Roseanna 2008. Applied theories in occupational therapy. A practical approach. Thorofare: Slack.

Falardeau, Marlène & Durand, Marie José 2002. Negotiation-centered versus client centered: Which approach should be used? Canadian journal of occupational therapy 69 (3). 135–142.

Hakala, Maarit & Ketola, Laura 2018. Että edes joku sanoo: ”Sä olet hyvä!” – Syrjäytymisvaarassa olevan nuoren tukeminen muutokseen. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Harjunpää, Kaisa & Ågren, Susanna & Laiho, Sanna 2017. Sujuvuutta siirtymiin. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen siirtymä- ja nivelvaiheet. Opetushallituksen raportit ja selvitykset 2017:1. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/sujuvuutta-siirtymiin.pdf>>. Luettu 26.5.2019.

Harra, Toini 2014. Terapeuttinen yhteistoiminta. Asiakkaan osallistumisen mahdollistaminen toimintaterapiassa. Acta Universitatis Lapponiensis 288. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Hautala, Tiina & Hämäläinen, Tuula & Mäkelä, Leila & Rusi-Pyykönen, Mari 2016. Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä. 3-4. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Heikkilä, Anna-Kaisa & Maikku, Matleena 2013. ”PITTÄÄHÄ SITÄ ELÄMÄSSÄ MENNÄ ETTEENPÄIN” Nuorten kokemuksia toimintaan osallistumisesta. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Hiilamo, Heikki & Määttä, Anne & Koskenvuo, Karoliina & Pyykkönen, Jussi & Räsänen, Tapio & Aaltonen, Sanna 2017. Nuorten osallisuuden edistäminen. Selvitysmiehen raportti. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/133266/Puheenvuoro_11_978-952-493-298-1.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Luettu 15.4.2019.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat (NEET) nuoret, katsaus tilanteeseen ja toimenpiteisiin 2019. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Työ- ja elinkeinoministeriö & sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana osoitteessa: <<https://minedu.fi/documents/1410845/4449678/Koulutuksen+ja+ty%C3%B6n+ulkopuolella+olevat+%28NEET%29+nuoret%2C+katsaus+tilanteeseen+ja+toimenpiteisiin/51231944-1fc0-ef0b-fc7a-afc6c975b010/Koulutuksen+ja+ty%C3%B6n+ulkopuolella+olevat+%28NEET%29+nuoret%2C+katsaus+tilanteeseen+ja+toimenpiteisiin.pdf>>. Luettu 16.4.2019.

Kuntoutussäätiö 2019. Fokus opinnoista tuetusti työllistymiseen. Saatavana osoitteessa: <http://default-kuntoutussaatio.lato.poutapilvi.fi/tutkimus/hankkeet/hankerekisteri/fokus_opinnoista_tuetusti_tyollistymiseen.264.xhtml>. Luettu 28.5.2019.

Laitinen, Hanna 2002. Kenen ehdoilla. Osallistaminen kehitysyhteistyössä. Helsinki: Priima Offset

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. 2§. Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus. Annettu Helsingissä 11.8.2017. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531>>. Luettu 15.5.2019.

Lillman, Marjo 2018. Toiminnalla osalliseksi. Näkökulmia nuoren osallisuuden esteisiin ja edistäjiin koulun toimintaympäristössä. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Lehtonen, Iida & Märsylä, Kaisa 2015. Tavoitteiden asettaminen nuoren kanssa. Väline tavoitteiden asettamiseen Vamoksen työntekijöille ja nuorille. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Lumitsalo, Nadja & Vaaja, Helena 2015. Nuorten sosiaalisten vuorovaikutustaitojen vahvistaminen ryhmämuotoisen toimintaterapian avulla Vamoksessa. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Mertanen, Mira, Myllykoski, Heli & Ollila, Kirsi 2012. Toimintaterapia lastensuojelun perhetyössä. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa? Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Helsinki: Elinkeinoelämän Valtuuskunta. Saatavana osoitteessa: <<https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>>. Luettu 15.5.2019.

Nuorisolaki 1285/2016. 2§. Lain tavoite. Annettu Helsingissä 21.12.2016. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>>. Luettu 14.5.2019.

Nuorisolaki 1285/2016. 3§. Määritelmät. Annettu Helsingissä 21.12.2016. Saatavana osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>>. Luettu 14.5.2019.

Nurmi, Jari-Erik 2015. Nuoruus. Teoksessa Nurmi, Jari-Erik & Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto: Ihmisen psykologinen kehitys. 6. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 142–177.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ 2019. Suomalainen kasvatus- ja koulutusjärjestelmä. Saatavana osoitteessa: <<https://www.oaj.fi/politiikassa/suomalainen-kasvatus-ja-koulutusjarjestelma/>>. Luettu 15.5.2019.

Parkkila, Minna & Peltonen, Kati & Poutiainen, Erja 2017. Erityistä tukea opinnoissa tarvitsevat nuoret hyötyvät tuesta myös työelämään siirtyessä. Tutkijablogi. Kuntoutussäätiö. Saatavana osoitteessa: <<https://kuntoutussaatio.fi/2017/12/14/erityista-tukea->

opinnoissa-tarvitsevat-nuoret-hyotyvat-tuesta-mynos-tyoelamaan-siirtyessa/>. Luettu 28.5.2019.

Parkkila, Minna & Ryökkynen, Sanna & Vaalasaranta, Liisa & Männistö, Eija & Korkeamäki, Johanna & Gustavsson-Lilius, Mila 2018. Erytistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus ja psykososiaalista hyvinvointia kartoittava kysely ammatillisissa opinnoissa. Helmi-hankkeen loppuraportti. Kuntoutussäätiön työselosteita 57/2018. Saatava osoitteessa: <https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2019/08/Helmi_loppuraportti_57.pdf>. Luettu 28.5.2019.

Projektisuunnitelma. NOVAK -Nuori osallisena verkostomaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa 2017. Luettu 10.4.2019.

Restall, Gayle & Ripat, Jacquie & Stern, Marlene 2003. A framework of strategies for client-centered practice. *Canadian Journal of Occupational Therapy* 70 (2). 103–112.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavana osoitteessa: <<https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. Luettu 3.11.2019.

Sipilä, Noora & Kestilä, Laura & Martikainen, Pekka 2011. Koulutuksen yhteys nuorten työttömyyteen. Mihin peruskoulututkinto riittää 2000-luvun alussa? *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (2). 121–134. Saatavana myös sähköisenä osoitteessa: <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100556/sipila.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 16.4.2019.

Suomen toimintaterapeuttiliitto & Joutsivuo, Timo (toim.) 2005. Mistä Toi on tullut? Suomalaisen toimintaterapian historia. Helsinki: Edita.

Svärd, Essi & Toivola, Heli 2016. Ponnahduslauta elämään. Työpajatoiminnan, vertaisuuden ja vertaistuen vaikutus syrjäytyneiden elämässä. *Opinnäytetyö*. Turun ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Taylor, R. Renée 2017. *Kielhofner's Model of Human Occupation: Theory and application*. Fifth edition. Philadelphia, Baltimore, New York, London, Buenos Aires, Hong Kong, Sydney, Tokyo: Wolters Kluwer.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 8., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Saatavana osoitteessa: <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 30.7.2016.

Tutkimusluvut 2019. Helsingin kaupunki. Kasvatus ja koulutus. Päivitetty 4.4.2019. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/fi/palvelut/tutkimusluvut/>>. Luettu 16.4.2019.

Valtonen, Anu 2005. Ryhmäkeskustelut. Millainen metodi? Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.): Haastattelu -Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 223–241.

101 mahdollisuutta n.d. Helsinki: Nuorisotakuu ry. Saatavana osoitteessa: <<http://101mahdollisuutta.fi/>>. Luettu 28.5.2019.

Tiedote ryhmäkeskusteluun osallistuvalla

Tervetuloa mukaan keskusteluun!

Kutsumme sinut mukaan keskustelemaan opiskeluun liittyvistä asioista kahvin ja pullan äärelle. Olemme kaksi viimeisen vuoden toimintaterapeuttiopiskelijaa Metropolia Ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä nuorten opintoihin liittyen.

Keskustelun avulla on tarkoitus selvittää tekijöitä, jotka tukevat opiskeluun sitoutumista sinun näkökulmastasi. Keskustelua käydään vapaamuotoisesti ohjaavien kysymysten avulla. Sinun ei siis tarvitse valmistautua keskusteluun ennakoon. Ryhmäkeskusteluun osallistujat ovat NO-VAK-ryhmäläisiä ja arvioitu ryhmäkoko on 4 henkilöä.

Keskustelusta saamaamme tietoa hyödynnetään osana toimintaterapian opinnäytetyötä. Osallistumisesi keskusteluun hyödyttää myös Novak-hanketta, sillä se saa arvokasta tietoa opinnäytetyömme kautta.

Osallistuminen on vapaaehtoista ja voit keskeyttää sen syytä ilmoittamatta ilman, että siitä koituu sinulle mitään haittaa. Voit myös peruuttaa suostumuksen osallistumiseen, jolloin sinusta kerättyjä tietoja ei käytetä enää opinnäytetyössä.

Keskustelu kuvataan ja äänitetään analysointia varten. Keskustelu on luottamuksellista, eikä sinua voida tunnistaa opinnäytetyöstä eikä tallenteeseen tule nimeäsi. Tallenteet hävitetään 31.12.2019 mennessä. Tietoja ei luovuteta ulkopuoliselle taholle, eikä niitä käytetä muuhun kuin tämän opinnäytetyön raportointiin.

Ajankohta: XXXX

Osoite:

Keskusteluun varattava aika: noin 1,5 h

Keskustelu käydään suomenkielellä

Osallistumisesi on tärkeää, jotta saisimme arvokasta tietoa juuri sinun näkökulmastasi!

Ystävällisin terveisin ja yhteistyötä odottaen,

Toimintaterapeuttiopiskelijat

Laura Kokkonen

Kati Roos

Ryhmäkeskusteluun osallistuvan suostumuslomake

Suostumus Metropolia Ammattikorkeakoulun Toimintaterapian opinnäytetyön osana käytettävään ryhmäkeskusteluun, jossa pyrimme selvittämään nuorten näkökulmia tekijöistä, jotka tukevat opintoihin sitoutumista.

Olen saanut sekä suullista että kirjallista tietoa opinnäytetyöstä, jonka tavoitteena on yhdessä nuorten kanssa selvittää millaiset tekijät tukevat opintoihin sitoutumista. Tiedän, että keskustelun avulla kerättyä aineistoa hyödynnetään toimintaterapian opinnäytetyössä.

Minulla on mahdollisuus esittää keskusteluun liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Ymmärrän, että minulla on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni, milloin tahansa syytä ilmoittamatta ilman, että siitä koituu minulle mitään haittaa. Voin myös peruuttaa tämän suostumukseni, jolloin minusta kerättyjä tietoja ei käytetä enää opinnäytetyössä. Tietojani käsitellään luottamuksellisesti henkilötietolakia ja hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Tietojani ei luovuteta ulkopuolisille, eikä niitä käytetä muuhun kuin tähän opinnäytetyöhön. Tiedot esitetään opinnäytetyössä siten, että niistä ei voi tunnistaa sinua.

Vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni ja vapaaehtoisen osallistumiseni tähän opinnäytetyötä varten käytävään keskusteluun.

Paikka ja pvm: _____

Osallistujan allekirjoitus: _____

Osallistujan nimenselvennys: _____

Paikka ja pvm: _____

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus: _____

Suostumuksen vastaanottajan nimenselvennys: _____

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus: _____

Suostumuksen vastaanottajan nimenselvennys: _____